

Samooocena Województwa Mazowieckiego w zakresie spełnienia warunku podstawowego dla Celu Polityki 1

Spis treści

Wprowadzenie	4
Warunek podstawowy	4
Charakterystyka województwa mazowieckiego	4
Regionalny ekosystem innowacji	5
Samocena spełnienia poszczególnych kryteriów dla Celu Polityki 1	6
Kryterium 1. Aktualna analiza wyzwań związanych z upowszechnianiem innowacji oraz cyfryzacją	6
Uzasadnienie spełnienia kryterium	6
Działania planowane w zakresie kryterium	8
Kryterium 2. Istnienie właściwej regionalnej lub krajowej instytucji lub podmiotu odpowiedzialnego za zarządzanie strategią inteligentnej specjalizacji	9
Uzasadnienie spełnienia kryterium	9
Najważniejsze instytucje w systemie wdrażania RIS	10
Finansowanie systemu wdrażania RIS	12
Działania planowane w zakresie kryterium	12
Kryterium 3. Narzędzia monitorowania i ewaluacji w celu pomiaru realizacji celów strategii	14
Uzasadnienie spełnienia kryterium	14
Współpraca w zakresie koordynacji i monitorowania RIS	15
Powiązanie systemu monitorowania i ewaluacji z procesem przedsiębiorczego odkrywania	16
Przegląd inteligentnej specjalizacji	16
Wnioski z ewaluacji i analiz jakościowych	17
Działania planowane w zakresie kryterium	19
Kryterium 4. Funkcjonowanie współpracy z zainteresowanymi stronami („proces przedsiębiorczego odkrywania”)	21
Uzasadnienie spełnienia kryterium	21
Grupy robocze i priorytetowe kierunki badań	22
Przegląd inteligentnej specjalizacji	23
Finansowanie procesu przedsiębiorczego odkrywania	24
Nie tylko fundusze UE	24
Działania planowane w zakresie kryterium	24
Kryterium 5. Działania mające na celu poprawę krajowych lub regionalnych systemów badań i innowacji	26
Uzasadnienie spełnienia kryterium	26
Forum Instytucji Otoczenia Biznesu	26
System akredytacji mazowieckich IOB	26
Projekt MSODI	26
Projekt Cohesjion i inteligentne mapowanie terytorialne	27

Zwiększanie zaangażowania w międzynarodowych programach w zakresie badań naukowych i innowacji	27
Działania planowane w zakresie kryterium	28
Kryterium 6. Działania wspierające transformację przemysłową	29
Samocena spełnienia kryterium.....	29
Strategia Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego	30
Ograniczanie emisji i ochrona środowiska	31
Działania planowane w zakresie kryterium	32
Kryterium 7. Środki służące zacieśnieniu współpracy z partnerami spoza danego państwa członkowskiego w obszarach priorytetowych wspieranych w ramach strategii inteligentnej specjalizacji	33
Uzasadnienie spełnienia kryterium	33
Działania planowane w zakresie kryterium	34
Podsumowanie	35

Wprowadzenie

Warunek podstawowy

Programowanie inwestycji Unii Europejskiej w rozwój innowacyjności, przedsiębiorczości i cyfryzacji w ramach Polityki Spójności w latach 2021-2027 zostało podporządkowane Celowi Polityki 1. **Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej.** Nowością w tej perspektywie finansowej jest ustanowienie warunków podstawowych, od których spełnienia uzależniona jest możliwość certyfikacji środków UE. Spełnienie kryteriów określonych dla warunków podstawowych podlega cyklicznej weryfikacji. Dla Celu Polityki 1. warunkiem podstawowym jest **dobrze zarządzanie krajową lub regionalną strategią inteligentnej specjalizacji**, dla którego z kolei określono 7 kryteriów szczegółowych:

- aktualna analiza wyzwań związanych z upowszechnianiem innowacji oraz cyfryzacją,
- istnienie właściwej regionalnej lub krajowej instytucji lub podmiotu odpowiedzialnego za zarządzanie strategią inteligentnej specjalizacji,
- narzędzia monitorowania i ewaluacji w celu pomiaru realizacji celów strategii,
- funkcjonowanie współpracy z zainteresowanymi stronami („proces przedsiębiorczego odkrywania”),
- działania mające na celu poprawę krajowych lub regionalnych systemów badań i innowacji, w stosownych przypadkach,
- w stosownych przypadkach, działania wspierające transformację przemysłową,
- środki służące zacieśnieniu współpracy z partnerami spoza danego państwa członkowskiego w obszarach priorytetowych wspieranych w ramach strategii inteligentnej specjalizacji.

Niniejsze opracowanie zawiera wnioski z samooceny spełnienia kryteriów warunku podstawowego dla Celu Polityki 1,

przeprowadzonej przez pracowników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie. Dokument ma na celu usystematyzowanie wiedzy na temat warunku podstawowego, regionalnej strategii innowacji i inteligentnej specjalizacji oraz przybliżenie tej wiedzy szerokiemu gronu odbiorców.

Charakterystyka województwa mazowieckiego

Województwo mazowieckie jest jednostką podziału administracyjnego Polski, zlokalizowaną w centralno-wschodniej części kraju. W porównaniu z pozostałymi województwami wyróżnia się największym zaludnieniem, koncentracją działalności gospodarczej oraz naukowej. Zgodnie z podziałem statystycznym NUTS województwo mazowieckie jest makroregionem (NUTS 1) podzielonym na dwa regiony (NUTS 2): Warszawski stołeczny i Mazowiecki regionalny.

Region Warszawski stołeczny odznacza się wysoką (na tle kraju) koncentracją jednostek naukowych i firm z branż wysokiej i średnio-wysokiej techniki. Mazowsze regionalne to obszar z przewagą działalności rolniczej oraz branż zaliczanych do niskiej i średnio-niskiej techniki. Powyższa dysproporcja znalazła swoje odzwierciedlenie m.in. w Regional Innovation Scoreboard 2019¹, zgodnie z którym:

- region Warszawski stołeczny uzyskał 138. wynik i należy do grupy Moderate+, co oznacza przynależność do grupy 97 regionów o wskaźnikach innowacyjności mieszczących się w przedziale 50-90% europejskiej średniej, a jednocześnie w 1/3 regionów z tej grupy o najwyższych wartościach wskaźników,
- region Mazowiecki regionalny uzyskał 211. pozycję (28. wynik od końca) i należy do grupy Modest+, co oznacza 30 regionów z wynikami poniżej 50% średniej europejskiej, ale jednocześnie przynależność do 1/3 regionów o najwyższych wartościach wskaźników w tej grupie (trzeci najwyżej oceniony region w grupie Modest).

¹<https://data.europa.eu/doi/10.2873/89165> (dostęp z dnia 10 sierpnia 2022 r.)

Różnice w poziomie rozwoju i aktywności innowacyjnej obu jednostek NUTS 2 mają wpływ na regionalny ekosystem innowacji, regionalną strategię inteligentnej specjalizacji, a w konsekwencji także na spełnienie warunku podstawowego.

Regionalny ekosystem innowacji

Regionalny ekosystem innowacji województwa mazowieckiego to sieć powiązań, na którą składają się przedsiębiorstwa, jednostki naukowe, instytucje otoczenia biznesu i inne organizacje wpływające na działalność innowacyjną w makroregionie. Dążenie do zwiększenia innowacyjności odbywa się poprzez oddziaływanie na ekosystem i funkcjonowanie tworzących go podmiotów. Dokumentem integrującym i nadającym wspólny kierunek tym działaniom jest strategia inteligentnej specjalizacji.

W województwie mazowieckim centralnym dokumentem dla polityki innowacyjności jest **Regionalna Strategia Innowacji dla Mazowsza do 2030 roku**² (RIS). Poprzednia tego typu strategia obowiązywała w latach 2015-2020. RIS określa priorytety i działania dla rozwoju regionalnego ekosystemu innowacji, a także obszary oraz sposób wdrażania inteligentnej specjalizacji.

Inteligentna specjalizacja to koncepcja transformacji gospodarczej, oparta na założeniu, że dzięki koncentracji zasobów wiedzy i nakierowaniu ich na ograniczoną liczbę priorytetowych działań gospodarczych kraje i regiony zyskają i utrzymują przewagę konkurencyjną w światowej gospodarce. W Polsce koncepcja inteligentnej specjalizacji jest wdrażana jednocześnie na poziomie centralnym (Krajowa Inteligentna Specjalizacja) i przez poszczególne województwa (regionalne inteligentne specjalizacje)³.

W województwie mazowieckim proces wdrażania inteligentnej specjalizacji został zorganizowany wokół czterech obszarów tematycznych:

- bezpieczna żywność

- inteligentne systemy w przemyśle i infrastrukturze,
- nowoczesny ekosystem biznesowy,
- wysoka jakość życia.

W oparciu o te obszary organizowany jest dialog z interesariuszami oraz prowadzone są badania i analizy. Ich celem jest identyfikacja szczegółowych wyzwań rozwojowych (np. barier, szans, tematów projektów B+R+I) wymagających interwencji poprzez instrumenty wsparcia (np. program regionalny, otwarte konkursy ofert, warsztaty).

²<https://innowacyjni.mazovia.pl/upload/pages/2238/2238-o.pdf> (dostęp z dnia 28 maja 2021 r.)

³<https://innowacyjni.mazovia.pl/upload/pages/2238/2238-o.pdf>, s. 7 (dostęp z dnia 28 maja 2021 r.)

Samoocena spełnienia poszczególnych kryteriów dla Celu Polityki 1

Kryterium 1. Aktualna analiza wyzwań związanych z upowszechnianiem innowacji oraz cyfryzacją

Uzasadnienie spełnienia kryterium

Rozwój regionalnego ekosystemu innowacji opiera się na identyfikowaniu najważniejszych wyzwań (barier i szans rozwojowych), a następnie planowaniu i realizacji działań ukierunkowanych na te wyzwania. Źródłem informacji w zakresie wyzwań związanych z dyfuzją innowacji występujących w województwie mazowieckim są zarówno badania i analizy, jak również interesariusze uczestniczący w procesie przedsiębiorczego odkrywania. Identyfikacja wąskich gardeł odbywa się przede wszystkim poprzez realizację badań i analiz na różnych poziomach szczegółowości. Najważniejsze opracowania to:

- cykliczny raport "Analiza wąskich gardeł dyfuzji innowacji na Mazowszu, w tym cyfryzacji" (dostępne są raporty z 2019 r.⁴ i z 2022 r.⁵),
- badania i analizy horyzontalne, takie jak:
 - Ewaluacja średniookresowa RIS Mazovia 2020⁶,
 - Ewaluacja ex-ante projektu Regionalnej Strategii Innowacji dla Mazowsza do 2030 roku⁷,
 - Analiza potencjału innowacyjnego Mazowsza w ujęciu krajowym i międzynarodowym⁸,
 - Analiza projektów zgłoszonych do dofinansowania w ramach działania 1.2 i 3.3 RPO WM na lata 2014-2020⁹,
 - Identyfikacja obszarów działalności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw w województwie

mazowieckim oraz kierunków współpracy w ramach B+R na potrzeby wdrażania inteligentnych specjalizacji Mazowsza¹⁰,

- Analiza i wyznaczenie pokrewnej różnorodności branż tj. branż pokrewnych, których rozwój może być wspierany w ramach Mazowieckiego Systemu Innowacji¹¹,
- badania i analizy tematyczne wynikające z potrzeb zidentyfikowanych na poziomie operacyjnym (w procesie przedsiębiorczego odkrywania) lub w oparciu o ustalenia z badań horyzontalnych; przykłady tego typu analiz to:
 - Analiza potencjału oraz perspektyw rozwoju sektora rolno-spożywczego na Mazowszu¹²,
 - Analiza struktury, potencjału i trendów rozwojowych branży opakowaniowej na Mazowszu¹³,
 - Analiza potencjału i trendów rozwojowych branży metalowej na Mazowszu¹⁴,
 - Ocena potencjału oraz perspektyw rozwoju (trendów rozwojowych) sektora technologii fotonicznych na Mazowszu¹⁵,
 - Analiza obecnego funkcjonowania i perspektyw rozwoju sektora kosmicznego na Mazowszu¹⁶,
- zewnętrzne opracowania, jak np.:
 - raport OECD „Ekosystemy przedsiębiorczości lokalnej i branże wschodzące” ze studium przypadku województwa mazowieckiego¹⁷,

⁴<https://innowacyjni.mazovia.pl/download/1793/> (dostęp z dnia 28 maja 2021 r.)

⁵<https://innowacyjni.mazovia.pl/download/2379/> (dostęp z dnia 22 lutego 2022 r.)

⁶<https://innowacyjni.mazovia.pl/download/2114/> (dostęp z dnia 28 maja 2021 r.)

⁷<https://innowacyjni.mazovia.pl/download/2287/> (dostęp z dnia 28 maja 2021 r.)

⁸<https://innowacyjni.mazovia.pl/download/1823/> (dostęp z dnia 28 maja 2021 r.)

⁹<https://innowacyjni.mazovia.pl/download/1769/> (dostęp z dnia 28 maja 2021 r.)

¹⁰<https://innowacyjni.mazovia.pl/download/1492/> (dostęp z dnia 28 maja 2021 r.)

¹¹<https://innowacyjni.mazovia.pl/download/2377/> (dostęp z dnia 22 lutego 2022 r.)

¹²<https://innowacyjni.mazovia.pl/download/2193/> (dostęp z dnia 28 maja 2021 r.)

¹³<https://innowacyjni.mazovia.pl/download/1766/> (dostęp z dnia 28 maja 2021 r.)

¹⁴<https://innowacyjni.mazovia.pl/download/1763/> (dostęp z dnia 28 maja 2021 r.)

¹⁵<https://innowacyjni.mazovia.pl/download/1717/> (dostęp z dnia 28 maja 2021 r.)

¹⁶<https://innowacyjni.mazovia.pl/download/1491/> (dostęp z dnia 28 maja 2021 r.)

¹⁷<https://innowacyjni.mazovia.pl/download/2093/> (dostęp z dnia 28 maja 2021 r.)

- publikacja „Internacjonalizacja mazowieckich przedsiębiorstw niefinansowych na przykładzie podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego” przygotowana wspólnie z Urzędem Statystycznym w Warszawie¹⁸,

- bieżąca współpraca z interesariuszami w ramach grup roboczych ds. inteligentnej specjalizacji, Mazowieckiej Rady Innowacyjności oraz Forum Instytucji Otoczenia Biznesu.

Przeprowadzona w 2019 roku „Analiza wąskich gardeł dyfuzji innowacji na Mazowszu, w tym cyfryzacji” potwierdziła istnienie barier rozwoju innowacyjności. Do najważniejszych należą:

- dysproporcje rozwojowe ograniczające innowacyjność w regionie Mazowieckim regionalnym: niedobór aktorów systemu innowacji, niski wpływ szkół wyższych na poziom innowacyjności, utrudniony dostęp do potencjału B+R+I skoncentrowanego głównie w regionie warszawskim stołecznym, brak silnych powiązań pomiędzy aktorami regionalnego systemu innowacji,
- nieefektywna komunikacja pomiędzy samorządem lokalnym, nauką i przemysłem;
- niski potencjał wdrażania innowacji i niski potencjał instytucjonalny w regionie Mazowieckim regionalnym skutkujący niskim poziomem transferu technologii;
- emigracja absolwentów szkół wyższych oraz wysoko wykwalifikowanej kadry;
- zbyt mała koncentracja na rozwijaniu umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i innowacji w systemie edukacji,
- wzrost znaczenia barier w zakresie cyfryzacji, w tym niski odsetek przedsiębiorstw posługujących się elektroniczną wymianą informacji i fakturami elektronicznymi, niskie wykorzystanie analizy big data i chmur obliczeniowych przez biznes, niewystarczający poziom kompetencji cyfrowych w zakresie rozwiązań Przemysłu 4.0¹⁹.

Wnioski z analizy wąskich gardeł znalazły odzwierciedlenie w działaniach przewidzianych do realizacji w Regionalnej Strategii Innowacji dla

Mazowsza do 2030 roku. Uwzględniono potrzebę koncentracji na takich zagadnieniach, jak rozwój Przemysłu 4.0, aktywizacja regionalnych animatorów rozwoju gospodarczego oraz samorządu szczebla lokalnego w zakresie wspierania innowacyjności, rozwój kompetencji czy wspieranie wdrażania nowych rozwiązań w rolnictwie i tradycyjnych gałęziach przemysłu. Podkreślono potrzebę wykorzystania potencjału regionu Warszawskiego stołecznego do zmniejszania dysproporcji rozwojowych poprzez tworzenie powiązań kooperacyjnych²⁰.

Kolejny raport z „Analizy wąskich gardeł dyfuzji innowacji na Mazowszu, w tym cyfryzacji” został przygotowany na początku 2022 roku. Badanie potwierdziło występowanie czynników negatywnie wpływających na innowacyjność Mazowsza, zidentyfikowanych w opracowaniu z 2019 roku. Wnioski z analizy zasiły proces przedsiębiorczego odkrywania w kluczowym momencie opracowania dokumentów kierunkowych dla inteligentnej specjalizacji, przed uruchomieniem pierwszych konkursów w ramach programu regionalnego na lata 2021-2027..

Ze względu na zwiększone zapotrzebowanie na systematyczne analizy, rozbudowano system wdrażania RIS o nowe dokumenty:

- plan ewaluacji, zawierający założenia najważniejszych badań i analiz na potrzeby regionalnego systemu innowacyjności,
- analizę ryzyka, identyfikującą najważniejsze zagrożenia związane z realizacją strategii oraz środki zaradcze²¹.

Reagowanie na wąskie gardła identyfikowane na poziomie operacyjnym jest możliwe poprzez dokumenty kierunkowe, doprecyzowujące obszary inteligentnej specjalizacji na potrzeby konkretnych instrumentów wsparcia. Przykładem takiego dokumentu są „Priorytetowe kierunki badań w ramach inteligentnej specjalizacji województwa mazowieckiego”, wyszczególniające najważniejsze potrzeby w zakresie projektów B+R. Dokument został opracowany przez uczestników grup roboczych i podlegał dotychczas dwóm aktualizacjom²². W Regionalnej Strategii Innowacji

¹⁸<https://innowacyjni.mazovia.pl/download/2245/> (dostęp z dnia 28 maja 2021 r.)

¹⁹ <https://innowacyjni.mazovia.pl/download/1793/>, s. 32 (dostęp z dnia 28 maja 2021 r.)

²⁰ <https://innowacyjni.mazovia.pl/download/2380/>, s. 41 (dostęp z dnia 28 maja 2021 r.)

²¹ <https://innowacyjni.mazovia.pl/download/2380/>, s. 57 (dostęp z dnia 28 maja 2021 r.)

²²<https://innowacyjni.mazovia.pl/dzialania/inteligentna-specjalizacja/priorytetowe-kierunki-badan.html> (dostęp z dnia 10 sierpnia 2022 r.); według stanu na sierpień 2022 roku trwają prace nad przygotowaniem czwartej wersji „Priorytetowych kierunków badań”.

dla Mazowsza do 2030 roku założono kontynuację wykorzystania rozwiązań opartych na „Priorytetowych kierunkach badań”, a także rozszerzenie stosowania dokumentów kierunkowych na inne obszary interwencji (np. opracowanie mapy potrzeb w zakresie kompetencji).²³

Działania planowane w zakresie kryterium

Spełnienie kryterium wymaga systematycznego gromadzenia informacji na temat pojawiających się wyzwań, a także reagowania na problemy i potrzeby sygnalizowane przez interesariuszy w ramach systemu wdrażania RIS oraz programu regionalnego

(np. działania/konkursy pilotażowe). Najważniejszym działaniem realizowanym w procesie oddolnym będzie zapewnienie aktualnego zestawu dokumentów kierunkowych dla inteligentnej specjalizacji.

Na potrzeby wdrażania RIS nadal zlecane będą badania, analizy problemowe i ekspertyzy, m.in. oparte na wcześniejszych badaniach o charakterze horyzontalnym. Ich wyniki i oparte na nich rekomendacje będą konsultowane z Mazowiecką Radą Innowacyjności. Pozwoli to upowszechnić ich wyniki wśród kluczowych instytucji regionalnego ekosystemu innowacji, ale także umożliwi weryfikację ustaleń przez interesariuszy.

MRI
MAZOWIECKA RADA
INNOWACYJNOŚCI

²³<https://innowacyjni.mazovia.pl/download/2380/>, s. 66 (dostęp z dnia 28 maja 2021 r.)

Kryterium 2. Istnienie właściwej regionalnej lub krajowej instytucji lub podmiotu odpowiedzialnego za zarządzanie strategią inteligentnej specjalizacji

Uzasadnienie spełnienia kryterium

System instytucjonalny został opisany w Regionalnej Strategii Innowacji dla Mazowsza do 2030 roku²⁴. Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie posiada w strukturze organizacyjnej komórki odpowiedzialne za realizację zadań Instytucji Zarządzającej RIS, jak również za rozwój regionalnego ekosystemu innowacji. Ponadto system instytucjonalny wdrażania RIS uwzględnia funkcjonowanie gremiów zapewniających bieżącą współpracę z interesariuszami.

Przyjęcie pierwszej mazowieckiej strategii inteligentnej specjalizacji w 2015 roku zapoczątkowało zmiany w podejściu do rozwoju mazowieckiego ekosystemu innowacyjności. Do najważniejszych przedsięwzięć będących rezultatem tych zmian należą:

- utworzenie **grup roboczych ds. inteligentnej specjalizacji i Forum Instytucji Otoczenia Biznesu**, a także reorganizacja **Mazowieckiej Rady Innowacyjności**, mające na celu zapewnienie aktywnego udziału interesariuszy w procesach związanych z RIS,
- zlecanie badań i analiz ukierunkowanych branżowo, w oparciu o informacje uzyskiwane w procesie przedsiębiorczego odkrywania,
- bezpośrednie zaangażowanie interesariuszy w aktualizację RIS w ramach warsztatów strategicznych, m.in. formułowanie wizji, celów, działań i wskaźników,
- zwiększanie zaangażowania województwa mazowieckiego w projekty międzynarodowe, mające na celu doskonalenie polityki regionalnej (więcej informacji na ten temat w części poświęconej kryterium 7),
- bezpośrednie powiązanie kryteriów wyboru projektów B+R+I w programie regionalnym z dokumentami kierunkowymi wypracowywanymi przez grupy robocze ds. inteligentnej specjalizacji (kryterium dostępne przy wyborze projektów

sformułowane w oparciu o „Priorytetowe kierunki badań”),

- podejmowanie działań pilotażowych, takich jak: wykorzystanie metodyki Design Thinking i Service Design do zaprojektowania instrumentów dla MŚP i dla klastrów, organizacja (w ramach programu regionalnego) konkursu dedykowanego branży chemicznej jako rezultat projektu S3Chem, organizacja konkursu dla projektów, które uzyskały certyfikat 'seal of excellence', jednak nie uzyskały wsparcia w programie Horyzont 2020,
- angażowanie regionalnych grup interesariuszy projektów Europejskiej Współpracy Terytorialnej w proces przedsiębiorczego odkrywania (np. warsztaty w ramach projektu SMARTY),
- zaangażowanie Samorządu Województwa Mazowieckiego w gremia sprzyjające rozwojowi współpracy w ramach inteligentnej specjalizacji, takich jak: Grupa Konsultacyjna KIS, Regionalne Forum Inteligentnych Specjalizacji przy Konwencji Marszałków Województw RP, grupa robocza dedykowana wypracowaniu założeń polityki klastrowej w Polsce na okres po 2020 roku,
- współpraca z Urzędem Statystycznym w Warszawie w zakresie pozyskiwania danych oraz przygotowania opracowań dedykowanych regionalnemu ekosystemowi innowacji (w tym: „Internacjonalizacja mazowieckich przedsiębiorstw niefinansowych na przykładzie podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego”, „Inteligentna specjalizacja województwa mazowieckiego w 2019 r.),
- wprowadzenie do konkursów w ramach programu regionalnego „Karty Projektu Innowacyjnego” – załącznika do wniosku, umożliwiającego powiązanie projektów z obszarami inteligentnej specjalizacji, a następnie ich analizę i wyciąganie wniosków na podstawie tematyki projektów B+R+I zgłaszanych do dofinansowania.

²⁴<https://innowacyjni.mazovia.pl/download/2380/>, s. 54 (dostęp z dnia 28 maja 2021 r.)

Najważniejsze instytucje w systemie wdrażania RIS

Wdrażanie RIS jest koordynowane przez **Zarząd Województwa Mazowieckiego**. Wydział Rozwoju i Zarządzania Regionalną Strategią Innowacji w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Mazowieckiego w Warszawie pełni funkcję **Instytucji Zarządzającej RIS**. Do jego zadań należy m.in.:

- opracowanie i aktualizacja RIS,
- koordynacja procesu przedsiębiorczego odkrywania,
- monitoring, weryfikacja i aktualizacja obszarów inteligentnej specjalizacji,
- opracowanie i koordynacja programów wdrożeniowych RIS oraz sporządzanie sprawozdań z ich realizacji,
- monitorowanie oraz ewaluacja RIS,
- opracowanie planu komunikacji, planu ewaluacji oraz analizy ryzyka dla RIS,
- koordynacja regionalnej polityki klastrowej,
- koordynacja opracowania dokumentów kierunkowych dla inteligentnej specjalizacji województwa mazowieckiego.

Udział interesariuszy w procesie przedsiębiorczego odkrywania jest zapewniany przez stałe gremia: Mazowiecką Radę Innowacyjności, Forum Instytucji Otoczenia Biznesu oraz grupy robocze ds. inteligentnej specjalizacji.

Mazowiecka Rada Innowacyjności to ciało doradcze złożone z przedstawicieli podmiotów zrzeszających przedsiębiorców, instytucji nauki i administracji publicznej (w tym przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego z regionu Warszawskiego stołecznego i Mazowieckiego regionalnego). Do zadań Rady należy:

- ocena i opiniowanie polityki innowacyjnej,
- ocena stanu realizacji RIS,
- udział w opracowaniu programów wdrożeniowych,
- opiniowanie analizy ryzyka, planu ewaluacji i planu komunikacji.
- Regulamin Mazowieckiej Rady Innowacyjności przewiduje organizowanie posiedzeń co najmniej 2 razy w roku.

W praktyce, pomijając lata obowiązywania ograniczeń związanych z COVID-19, spotkania organizowane były częściej, zwykle raz na kwartał. Reagując na bieżącą sytuację epidemiczną, w ostatnich latach zwiększono intensywność elektronicznej komunikacji z członkami Rady, także poza formalnymi posiedzeniami.

Według stanu na dzień 10 sierpnia 2022 roku, w skład Rady wchodzi przedstawiciele:

- 12 jednostek organizacyjnych administracji samorządowej (w tym samorządu lokalnego);
- 4 jednostek organizacyjnych należących do administracji rządowej;
- 12 instytucji otoczenia biznesu;
- 11 uczelni lub szkół wyższych;
- 4 instytutów.

Grupy robocze ds. inteligentnej specjalizacji województwa mazowieckiego zapewniają udział przedstawicieli przedsiębiorstw, jednostek naukowych, uczelni wyższych, instytucji otoczenia biznesu i innych podmiotów (np. samorządu lokalnego) w procesie tworzenia, wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji RIS oraz inteligentnej specjalizacji.

GRUPY ROBOCZE W LICZBACH (STAN NA DZIEŃ 14 LIPCA 2022 R.)

322 zadeklarowanych uczestników,
224 reprezentowane podmioty, w tym:

- 161 firm
- 23 instytuty
- 4 uczelnie wyższe
- 1 wyższa szkoła zawodowa
- 14 jednostek administracji samorządowej
- 7 jednostek samorządu gospodarczego
- 1 urząd pracy
- 1 kordynator klastra
- 12 innych instytucji

Od 2014 roku funkcjonowanie grup roboczych i zespołów zadaniowych w ramach grup stanowi rdzeń procesu przedsiębiorczego odkrywania. Współpraca z grupami roboczymi odbywa się w formie spotkań, a także jest prowadzona w sposób ciągły, poprzez narzędzia komunikacji

elektronicznej. W 2022 r. grupy zrzeszały 322 osób reprezentujących 224 podmioty. Regularnie podejmowane są działania w celu włączenia nowych uczestników. Gremia zachowują otwarty charakter, każdy podmiot zainteresowany kształtowaniem regionalnego ekosystemu innowacyjności może w dowolnym momencie dołączyć do grup poprzez wypełnienie deklaracji uczestnictwa²⁵, a informacja na temat funkcjonowania grup jest upowszechniana przy okazji wydarzeń i warsztatów realizowanych w ramach RIS.

Najważniejszym dokumentem opracowywanym dotychczas przez grupy są „Priorytetowe kierunki badań w ramach inteligentnej specjalizacji województwa mazowieckiego” – pierwszy tzw. dokument kierunkowy wprowadzony do systemu wdrażania RIS. „Priorytetowe kierunki badań” były redagowane bezpośrednio przez uczestników grup, identyfikujących potencjał i zapotrzebowanie na wsparcie konkretnych tematów prac B+R w kontekście poszczególnych obszarów inteligentnej specjalizacji. Zarówno metoda pracy, struktura, jak i treść „Priorytetowych kierunków badań” została wypracowana wspólnie z interesariuszami. Dokument służył określeniu kryterium dostępowego w konkursach w ramach programu regionalnego od 2016 roku. W kolejnych latach dokument podlegał aktualizacjom. Takie rozwiązanie pozwoliło na wprowadzanie stosunkowo szybkich zmian w ukierunkowaniu wsparcia bez konieczności uruchamiania formalnego procesu aktualizacji strategii. Podsumowując – to **członkowie grup roboczych faktycznie i bezpośrednio decydują o ukierunkowaniu interwencji w obrębie obszarów określonych w RIS**.

Funkcjonowanie grup roboczych opiera się na zasadzie dobrowolności, dlatego częstotliwość, forma i charakter spotkań interesariuszy wynika z realizowanych w danym momencie zadań i nie jest narzucona odgórnie. Przykładowo, w okresie od stycznia do marca 2022 roku zrealizowano 12 warsztatów z użyciem narzędzia do mapowania argumentacji w ramach opracowywanej aktualizacji „Priorytetowych kierunków badań w ramach inteligentnej specjalizacji województwa mazowieckiego”. Ze względu na trwający od 2020 roku stan epidemii konieczna była

rezygnacja ze spotkań stacjonarnych, dlatego większość uzgodnień z grupami odbywała się w formie mailingu lub spotkań online. Spotkania stacjonarne zostały wznowione wraz ze znośzeniem obostrzeń wynikających z COVID-19. W maju i czerwcu 2022 roku zorganizowano 8 spotkań stacjonarnych, na których przedyskutowano ustalenia z warsztatów online. Bardziej dynamiczny przebieg dyskusji prowadzonej w tradycyjnej formule pozwolił na weryfikację proponowanych zmian i dostarczył dodatkowy materiał do uwzględnienia w aktualizacji „Priorytetowych kierunków badań”.

Uczestnicy grup roboczych są zapraszani do udziału w inicjatywach podejmowanych przez Województwo Mazowieckie i inne podmioty, takich jak konferencje, projekty międzynarodowe, webinaria czy szkolenia. W ubiegłych latach były organizowane, dedykowane dla członków grup, szkolenia z zakresu przygotowania projektów do programu regionalnego i zarządzania projektami B+R+I, warsztaty design thinking oraz spotkania informacyjne na temat wsparcia projektów międzynarodowych. Grupy robocze są podstawową bazą kontaktów do rekrutacji uczestników tego typu działań.

Każde z gremiów utworzonych na potrzeby RIS funkcjonuje w nieco inny sposób i kładzie inny nacisk na określone typy interesariuszy – zarówno pod względem składu/reprezentacji, jak i poruszanych tematów. **Grupy robocze** ds. inteligentnej specjalizacji województwa mazowieckiego zwracają większą uwagę na przedsiębiorców, gdyż opracowane rekomendacje mają bezpośredni wpływ na konkursy, w których głównymi wnioskodawcami są przedsiębiorcy. Wypracowane przez grupy kierunki B+R powinny wspierać projekty o wysokim potencjale komercjalizacji, stąd szczególnie ważne jest uwzględnienie potrzeb biznesu. W przypadku **Mazowieckiej Rady Innowacyjności** więcej uwagi poświęca się jednostkom B+R, uczelniom i samorządowi. **Forum Instytucji Otoczenia Biznesu** to ciało dedykowane przede wszystkim instytucjom otoczenia biznesu.

Przedsiębiorcy są szczególną grupą interesariuszy. Ich udział w procesie

²⁵<https://innowacyjni.mazovia.pl/dzialania/inteligentna-specjalizacja/grupy-robocze-ds-inteligentnej-specjalizacji->

województwa-mazowieckiego-2.html (dostęp z dnia 28 maja 2021 r.)

przedsiębiorczego odkrywania nie jest częścią podstawowej działalności przedsiębiorstw i nie przekłada się bezpośrednio na generowane dochody. Jest to grupa, która wymaga od Instytucji Zarządzającej RIS (IZ RIS) większej liczby działań, aby zdobyć i utrzymać zaangażowanie uczestników procesu. Jest to również grupa najmniej jednorodna, biorąc pod uwagę charakter działalności, formy organizacyjne oraz liczbę podmiotów działających na Mazowszu. Z reguły jej przedstawiciele również chętniej konkurują niż współpracują ze sobą. Podkreślanie roli przedsiębiorców w procesie i grupach roboczych jest równoważone w dyskusji głosem jednostek naukowych, instytucji otoczenia biznesu, uczelni wyższych i innych organizacji, które nie zawsze postrzegają przedsiębiorców jako najważniejszych odbiorców swoich działań.

Z raportu „Analiza wąskich gardeł dyfuzji innowacji, w tym cyfryzacji na Mazowszu” z 2022 roku wynika, że przedsiębiorcy wciąż wykazują niską gotowość do przyswajania wiedzy i wdrażania jej na rynku, co może wiązać się z brakiem korelacji potrzeb przedsiębiorców z prowadzonymi badaniami przez jednostki naukowe. Ponadto w odniesieniu do kapitału społecznego raport wskazuje na brak rozwiniętej kultury innowacji w firmach, niewystarczającą liczbę funkcjonujących sieci współpracy między przedsiębiorstwami, brak społecznie ugruntowanej roli uczelni jako partnera w procesie tworzenia innowacji dla firm oraz słabą integrację systemów i inicjatyw wspierających innowacyjność podejmowanych przez administrację publiczną na różnych poziomach (krajowy/regionalny/lokalny). Zaproponowane przez IZ RIS podejście do funkcjonowania grup roboczych jest bezpośrednią odpowiedzią na „wąskie gardła” poruszane w ww. raporcie.

Realizacja celów mazowieckiej strategii inteligentnej specjalizacji odbywa się w oparciu o **programy wdrożeniowe**²⁶. Dokumenty te przygotowywane są na okres 2-3 lat, określają szczegółowe działania/przedsięwzięcia, powiązanie działań z inteligentną specjalizacją i celami RIS, instytucje odpowiedzialne za

realizację poszczególnych działań (**Instytucje Wdrażające**), wskaźniki oraz ramowy budżet. W oparciu o programy wdrożeniowe sporządzane są sprawozdania z realizacji RIS.

Finansowanie systemu wdrażania RIS

Dotychczas realizacja procesu przedsiębiorczego odkrywania była możliwa dzięki środkom Pomocy Technicznej RPO WM 2014-2020. Dofinansowanie w ramach Planów Działań Pomocy Technicznej umożliwiło m.in.:

- organizację posiedzeń Mazowieckiej Rady Innowacyjności,
- prowadzenie badań i analiz oraz przygotowanie publikacji, w tym m.in.²⁷:
 - „Analizy wąskich gardeł dyfuzji innowacji na Mazowszu, w tym cyfryzacji”,
 - ewaluacji średniookresowej Regionalnej Strategii Innowacji dla Mazowsza do 2020 roku i ewaluacji ex ante projektu Regionalnej Strategii Innowacji dla Mazowsza do 2030 roku,
 - diagnozy umożliwiającej przygotowanie Regionalnej Strategii Innowacji dla Mazowsza do 2030 roku,
 - „Przewodnika dobrych praktyk w obszarach inteligentnej specjalizacji Mazowsza”,
- organizację warsztatów Design Thinking do zaprojektowania instrumentu wsparcia rozwoju klastrów,
- organizację konferencji i warsztatów dotyczących inteligentnej specjalizacji, w tym warsztatów z interesariuszami poświęconych aktualizacji RIS.

Działania planowane w zakresie kryterium

W okresie 2021-2027 planowana jest realizacja projektu zapewniającego utrzymanie ciągłości procesu przedsiębiorczego odkrywania i tym samym dalsze spełnianie warunku podstawowego. Projekt będzie obejmował:

²⁶Poszczególne programy wdrożeniowe i sprawozdania z ich realizacji są dostępne na stronie <https://innowacyjni.mazovia.pl/dzialania/ris-mazovia/dokumenty.html> (dostęp z dnia 28 maja 2021 r.)

²⁷Publikacje dostępne na stronie <https://innowacyjni.mazovia.pl/publikacje/> (dostęp z dnia 28 maja 2021 r.)

- identyfikację priorytetów w ramach systemu wdrażania RIS,
- monitorowanie postępów wdrażania RIS,
- ocenę (ewaluację, badania, analizy) i aktualizację RIS,
- rozwój współpracy pomiędzy regionami oraz pomiędzy administracją samorządową i rządową na rzecz koordynacji inteligentnych specjalizacji,
- podnoszenie świadomości na temat procesu przedsiębiorczego odkrywania i inteligentnej specjalizacji,
- integrację regionalnego ekosystemu wspierania innowacyjności,
- priorytetyzację, rozumianą jako określenie szczegółowych działań rozwojowych

i mechanizmów oceny przedsięwzięć w obszarach inteligentnej specjalizacji,

- dostosowanie istniejących instrumentów i testowania nowych form wsparcia w odpowiedzi na identyfikowane priorytety rozwojowe.

Rozpoczęto także starania o zaangażowanie samorządów szczebla lokalnego (w tym miast subregionalnych) w realizację strategii. Wiąże się to z rozszerzeniem składu Mazowieckiej Rady Innowacyjności, a także zaproszeniem samorządów do udziału w przygotowaniu programów wdrożeniowych.

Kryterium 3. Narzędzia monitorowania i ewaluacji w celu pomiaru realizacji celów strategii

Uzasadnienie spełnienia kryterium

Założeniom systemu monitorowania i ewaluacji poświęcono osobny podrozdział RIS ²⁸.

Monitorowanie RIS odbywa się na kilku płaszczyznach:

- system monitorowania Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego, dostarczający przede wszystkim informacji o zjawiskach makroekonomicznych dotyczących województwa²⁹,
- system monitorowania RIS, oparty na programach wdrożeniowych, dostarczający informacji o postępach realizacji poszczególnych działań,
- system wdrażania programu regionalnego, dostarczający informacji o liczbie, wartości i tematyce projektów zgłaszanych do dofinansowania, umożliwiający ilościową i jakościową analizę popytu na wsparcie.

System monitorowania wykorzystuje m.in. narzędzia informatyczne:

- SL2014 – dotyczący monitorowania programów operacyjnych perspektywy 2014-2020,
- Smart Radar – opracowane przez administrację rządową narzędzie informatyczne służące do gromadzenia, przetwarzania i prezentowania danych dotyczących krajowych i regionalnych inteligentnych specjalizacji w różnych układach, w tym czasowych i przekrojowych; Smart Radar wspiera proces monitorowania inteligentnych specjalizacji oraz koordynację działań podejmowanych na poziomie krajowym i regionalnym.

Monitorowanie strategii inteligentnej specjalizacji jest zadaniem złożonym. Koncepcja inteligentnej specjalizacji opiera się przede wszystkim na kategoriach jakościowych (takich jak bariery, wyzwania, szanse rozwojowe, łańcuchy wartości), a w mniejszym stopniu na

ilościowych (takich jak liczba projektów, liczba beneficjentów, kwota dofinansowania, liczba spotkań, klasyfikacja działalności). Dlatego trudno o bezpośrednie przełożenie mierzalnych wskaźników generowanych poprzez realizowane działania na poziom makroekonomiczny.

Całościowa ocena skuteczności wdrażania RIS w kontekście rozwoju regionalnego ekosystemu innowacji jest zapewniana przez badania ewaluacyjne i analizy problemowe.

Najważniejsze z dotychczasowych działań w zakresie monitorowania i ewaluacji RIS obejmowały m.in.:

- utworzenie systemu monitorowania i podstaw ewaluacji wdrażania RIS,
- pilotażowe wprowadzenie Karty Projektu Innowacyjnego – załącznika do wniosku o dofinansowanie, ułatwiającego powiązanie projektu z obszarem inteligentnej specjalizacji i umożliwiającego cykliczne analizy projektów,
- badania „Monitoring wskaźników dla celu głównego, celów strategicznych i celów operacyjnych Regionalnej Strategii Innowacji dla Mazowsza do 2020 roku w kontekście inteligentnych specjalizacji” (2018) oraz „Ewaluacja średniokresowa RIS Mazovia 2020” (2019) – dążenie do optymalizacji systemu monitorowania RIS,
- ewaluację ex ante projektu Regionalnej Strategii Innowacji dla Mazowsza do 2030 roku,
- badania i analizy problemowe prowadzone na potrzeby procesu przedsiębiorczego odkrywania, w tym m.in.:
 - Analiza projektów zgłoszonych do dofinansowania w ramach Działania 1.2 i 3.3 Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 (dwie edycje badania),

²⁸<https://innowacyjni.mazovia.pl/download/2380/>, s. 60 (dostęp z dnia 28 maja 2021 r.)

²⁹ 24 maja 2022 r. Sejmik Województwa Mazowieckiego przyjął zaktualizowaną „Strategię rozwoju województwa mazowieckiego

2030+”, <https://mbpr.pl/aktualnosci-505,strategia-rozwoju-wojewodztwa-mazowieckiego-2030-innowacyjne-mazowsze-prijeta-przez-sejmik-wojewodztwa-mazowieckiego.html> (dostęp z dnia 10 sierpnia 2022 r.)

- Identyfikacja obszarów działalności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw w województwie mazowieckim oraz kierunków współpracy w ramach prac B+R na potrzeby wdrażania inteligentnych specjalizacji Mazowsza,
- Analiza obecnego funkcjonowania i perspektyw rozwoju sektora kosmicznego na Mazowszu,
- Ocena potencjału oraz perspektyw rozwoju (trendów rozwojowych) sektora technologii fotonicznych na Mazowszu,
- Analiza struktury, potencjału i trendów rozwojowych branży opakowaniowej na Mazowszu,
- Badanie potrzeb informacyjnych i możliwości pozyskania danych potrzebnych do monitorowania inteligentnych specjalizacji Mazowsza,
- Identyfikacja łańcuchów wartości w obszarach inteligentnych specjalizacji Mazowsza,
- Analiza potencjału innowacyjnego Mazowsza w ujęciu krajowym i międzynarodowym,
- Analiza struktury, potencjału i trendów rozwojowych branży metalowej na Mazowszu,
- Analiza i wyznaczenie pokrewnej różnorodności branż tj. branż pokrewnych, których rozwój może być wspierany w ramach Mazowieckiego Systemu Innowacji,
- Analiza wąskich gardeł dyfuzji innowacji, w tym cyfryzacji (raporty z 2019 i z 2022 roku)³⁰,
- opracowanie sprawozdań z realizacji programów wdrożeniowych oraz sprawozdań z realizacji programu regionalnego.

Cel główny i cele strategiczne RIS zostały powiązane ze wskaźnikami stosowanymi przy opracowaniu Regional Innovation Scoreboard

oraz dostępnymi w Banku Danych Lokalnych GUS, przy jednoczesnym ograniczeniu liczby wskaźników na poziomie strategii. Powyższe działania opierają się na rekomendacjach interesariuszy i docelowo powinny usprawnić proces zarządzania opartego na dowodach, poprzez możliwość bezpośredniego odnoszenia się do danych dostępnych w statystyce publicznej.

Współpraca w zakresie koordynacji i monitorowania RIS

Samorząd Województwa Mazowieckiego bierze udział w inicjatywach dotyczących koordynacji i monitorowania strategii inteligentnych specjalizacji pomiędzy różnymi regionami, a także pomiędzy administracją centralną i samorządową. Do najważniejszych tego typu działań można zaliczyć:

- uczestnictwo w Regionalnym Forum Inteligentnych Specjalizacji funkcjonującym przy Konwencie Marszałków Województw RP, mającym na celu wypracowywanie wspólnych stanowisk i koncepcji współpracy pomiędzy województwami na gruncie regionalnych inteligentnych specjalizacji,
- udział w warsztatach dotyczących monitorowania krajowych i regionalnych inteligentnych specjalizacji oraz w posiedzeniach Grupy Konsultacyjnej ds. KIS³¹,
- współpraca ze stroną rządową w zakresie narzędzia Smart Radar do gromadzenia informacji z monitorowania krajowej i regionalnych inteligentnych specjalizacji.

Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie współpracuje z Urzędem Statystycznym w Warszawie w zakresie pozyskiwania danych oraz przygotowania analiz tematycznych dotyczących inteligentnej specjalizacji. W ramach współpracy powstała publikacja „Internacjonalizacja mazowieckich przedsiębiorstw niefinansowych na przykładzie podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego”³². Ponadto przygotowywane jest opracowanie na temat inteligentnej specjalizacji

³⁰ Wymienione analizy dostępne są na stronie www.innowacyjni.mazovia.pl w sekcji „Publikacje” (dostęp z dnia 10 sierpnia 2022 r.)

³¹ <https://www.gov.pl/web/rozwoj-praca-technologie/krajowe-inteligentne-specjalizacje> (dostęp z dnia 28 maja 2021 r.)

³² <https://innowacyjni.mazovia.pl/publikacje/internacjonalizacja-mazowieckich-przedsiębiorstw-niefinansowych.html> (dostęp z dnia 28 maja 2021 r.)

województwa mazowieckiego w oparciu o dane gromadzone przez system statystyki publicznej. Pierwsza publikacja pt. „Inteligentna specjalizacja województwa mazowieckiego w 2019 r.” została przygotowana na przełomie 2020 i 2021 roku³³.

W 2019 roku pracownicy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie uczestniczyli w prowadzonym przez PARP pilotażu gov_LAB, którego celem było zaprojektowanie nowego instrumentu dla przedsiębiorców przy wykorzystaniu metodyki Design Thinking. Projekt pozwolił uczestnikom zdobyć wiedzę na temat praktycznego wymiaru badań społecznych, co z kolei zwiększyło potencjał administracyjny Instytucji Zarządzającej RIS w zakresie zlecania i realizacji badań oraz współpracy z różnymi podmiotami (np. organizowania warsztatów lub prowadzenia wywiadów). Zdobyte doświadczenie zaowocowało realizacją podobnego procesu projektowania na potrzeby opracowania instrumentu dla klastrów.

Powiązanie systemu monitorowania i ewaluacji z procesem przedsiębiorczego odkrywania

Reagowanie na szanse i wyzwania pojawiające się w otoczeniu jest możliwe dzięki współpracy z interesariuszami, przede wszystkim w ramach grup roboczych ds. inteligentnej specjalizacji. Konstrukcja programów wdrożeniowych i dokumentów kierunkowych dla inteligentnej specjalizacji pozwala na dostosowanie wdrażania RIS do bieżącej sytuacji. Grupy robocze uczestniczą w identyfikacji potencjalnych nowych obszarów inteligentnej specjalizacji lub nisz rozwojowych, formułowaniu dokumentów kierunkowych, weryfikacji trafności wyboru obszarów specjalizacji i kierunków prac badawczych, określaniu zasad i warunków wsparcia specyficznych dla obszarów inteligentnej specjalizacji. Pomagają także w uszczegółowieniu zakresu informacji gromadzonych przez system monitorowania RIS oraz wspomagają Instytucję Zarządzającą RIS w zakresie oceny bieżącej realizacji RIS. Poprzez dokumenty kierunkowe dla inteligentnej

specjalizacji (np. priorytetowe kierunki badań) interesariusze mają bezpośredni wpływ na doprecyzowanie kryteriów wyboru projektów w programie regionalnym.

Analizom podlega także tematyka projektów zgłaszanych do dofinansowania w ramach programu regionalnego. W tym celu wykorzystano formularz Karty Projektu Innowacyjnego – załącznik do wniosku o dofinansowanie, ułatwiający powiązanie projektu z obszarem inteligentnej specjalizacji. W dotychczasowych analizach uwzględniano m.in. konkursy z Działania 1.2 dotyczące procesu eksperymentowania i poszukiwania nisz rozwojowych, w których dopuszczano możliwość braku zgodności projektów z inteligentną specjalizacją (w ramach dozwolonego w programie limitu alokacji). Wnioski z analiz były elementem przeglądu inteligentnej specjalizacji, przeprowadzonego w 2019 roku.

Przegląd inteligentnej specjalizacji

Finalnym etapem cyklu zarządzania RIS jest przegląd inteligentnej specjalizacji³⁴. Przegląd może stanowić część ewaluacji mid-term lub być przeprowadzony niezależnie. Najważniejszym celem przeglądu jest identyfikacja zjawisk i procesów wpływających na ewolucję faktycznej specjalizacji gospodarczej regionu, a także potencjalnych barier uniemożliwiających

³³<https://innowacyjni.mazovia.pl/download/2293/> (dostęp z dnia 28 maja 2021 r.)

³⁴<https://innowacyjni.mazovia.pl/download/2380/>, s. 23 (dostęp z dnia 28 maja 2021 r.)

efektywne wdrażanie RIS. Po raz pierwszy przegląd został przeprowadzony w 2019 roku³⁵.

Przegląd obejmuje:

- analizę dostępnych opracowań i wyników badań, dotyczących sytuacji społeczno-gospodarczej regionu, pod kątem aktualności zidentyfikowanych obszarów aktywności innowacyjnej i wystąpienia nowych, w oparciu o które możliwe będzie kształtowanie pozycji konkurencyjnej województwa,
- analizę informacji z monitoringu, dotyczących postępów realizacji RIS oraz zidentyfikowanych barier,
- konsultacje, odpowiadające procesowi identyfikacji inteligentnej specjalizacji, uwzględniające opinie najważniejszych grup interesariuszy – podmiotów najsilniej oddziałujących na regionalny rynek innowacji, w tym m.in. z członkami grup roboczych ds. inteligentnej specjalizacji.

Szczegółowe informacje na temat przeglądu przeprowadzonego w 2019 roku znalazły się w części opracowania dotyczącej kryterium 4. Zestawienie najważniejszych wniosków z przeglądu znalazło się w treści RIS 2030, w podrozdziale 4.3 Założenia i ewolucja podejścia do regionalnej inteligentnej specjalizacji w województwie mazowieckim.

Wnioski z ewaluacji i analiz jakościowych

Wnioski z analiz jakościowych i ewaluacji przekładają się na programowanie i wdrażanie RIS. Poniżej przedstawiono przykłady tego typu zależności.

Ewaluacja średniookresowa **Regionalnej Strategii Innowacji dla Mazowsza do 2020 roku** formułowała rekomendacje do uwzględnienia przy aktualizacji strategii, w tym:

- skrócenie tekstu strategii i dostosowanie jej konstrukcji pod potrzeby adresatów, co umożliwi łatwiejszą komunikację dokumentu,
- zapewnienie stałego przepływu informacji zwrotnych pomiędzy IZ RIS (Wydział Rozwoju i Zarządzania Regionalną Strategią Innowacji) a IZ RPO (Biuro Programowania EFRR), aby doświadczenia i wiedza wynikająca z realizacji

Strategii mogła być pełniej włączona w proces programowania najważniejszego narzędzia jej realizacji (RPO WM); zapewnienie przepływu informacji w odwrotnym kierunku, aby wnioski płynące z realizacji programu regionalnego umożliwiały ewentualną korektę RIS;

- opracowanie formuły koordynacji współpracy z instytucjami regionalnymi w ramach regionalnego ekosystemu innowacji;
- wykonanie badań identyfikacyjnych tzw. pokrewnej różnorodności branż w woj. mazowieckim w celu zwiększenia trafności przyszłej RIS oraz przyszłych obszarów inteligentnej specjalizacji;
- zwiększania puli środków własnych regionu przeznaczonych na finansowanie inicjatyw w ramach RIS;
- system monitoringu kolejnej RIS powinien bazować na wskaźnikach produktu, których podstawowym źródłem będzie system SL2014 (przyjęto, że głównym źródłem finansowania Strategii będą programy operacyjne) i instytucje publiczne zależne od samorządu województwa oraz wskaźnikach rezultatu, których źródłem będzie system SL2014 oraz wskaźniki ze statystyki publicznej; należy ograniczyć się do monitorowania efektów wyrażonych pod postacią wskaźników produktu. Wskaźniki rezultatu co do zasady powinny być stosowane wyłącznie do monitorowania stopnia osiągnięcia celów szczegółowych i celu głównego; w przypadku wskaźników monitorowania celu głównego przyszłej RIS, dla których źródłem danych będzie najprawdopodobniej statystyka publiczna, należy zrezygnować z dokładnego określania wartości docelowych; należy poprzestać jedynie na określeniu kierunku zmiany wartości wskaźnika w czasie (rosnący / malejący);
- w kolejnej perspektywie finansowej należy zadbać o bieżący monitoring wartości wskaźników, do którego prowadzenia powinny być zobligowane wszystkie instytucje publiczne zależne od samorządu

³⁵<https://innowacyjni.mazovia.pl/download/2097/> (dostęp z dnia 28 maja 2021 r.)

województwa zaangażowane w realizację działań służących osiągnięciu celów RIS.

Powyższe rekomendacje zostały uwzględnione w pracach nad RIS 2030. Dokument strategiczny został skrócony o ponad połowę. Do przygotowania kluczowych elementów strategii zaproszono interesariuszy.

Dla zapewnienia informacji zwrotnej pochodzącej z programu regionalnego zgłoszono IZ FEM potrzebę uwzględnienia na poziomie elektronicznego wniosku aplikacyjnego funkcjonalności, która w momencie aplikowania o wsparcie będzie wymagała przypisania projektu do konkretnego obszaru specjalizacji i priorytetowego kierunku badań (lub innego dokumentu kierunkowego) oraz generowanie raportów. Umożliwi to **bieżące monitorowanie liczby, wartości i tematyki projektów oraz ujmowanie danych pochodzących z monitoringu FEM w kontekst inteligentnej specjalizacji**. Pozwoli to uwzględniać w przyszłych analizach wielkość, formę i ukierunkowanie tematyczne wsparcia faktycznie udzielonego w ramach RIS oraz próbę oceny realnego wpływu inteligentnej specjalizacji na procesy rozwojowe w mazowieckiej gospodarce.

Jednocześnie podczas aktualizacji RIS uproszczono katalog wskaźników dla poszczególnych celów strategicznych. Wskaźniki produktu zostały zawarte w programie wdrożeniowym i powiązane z zadaniami ujętymi w programie, przypisanymi do poszczególnych Instytucji Wdrażających. Po zakończeniu okresu objętego programem zostanie sporządzona informacja monitoringowa uwzględniająca informacje pozyskane od podmiotów realizujących poszczególne zadania.

Proces ewaluacji został w RIS 2030 uporządkowany poprzez wprowadzenie nowego dokumentu poziomu operacyjnego – planu ewaluacji, określającego minimalną tematykę i zakres badań w kilkuletniej perspektywie. Przy opracowaniu dokumentu uwzględniono m.in. rekomendacje wynikające z projektu **„Zrównoważony rozwój województwa mazowieckiego w nowym układzie jednostek NUTS2 i NUTS3” w ramach programu GOSPOSTRATEG**. Pierwszy plan ewaluacji został przyjęty w kwietniu 2021 r. i obowiązuje do końca 2022 roku. Zakłada realizację następujących celów ewaluacji:

- poprawienie skuteczności, trafności oraz użyteczności wdrażanych działań w ramach Strategii,
- dostarczenie aktualnej wiedzy dotyczącej innowacyjności regionu,
- uzupełnienie procesu przedsiębiorczego odkrywania,
- lepsze odpowiadanie na potrzeby głównych interesariuszy i beneficjentów Strategii,
- dostarczenie Zarządowi Województwa Mazowieckiego, Mazowieckiej Radzie Innowacyjności, Instytucjom Wdrażającym oraz Instytucji Zarządzającej RIS informacji pozwalających na bieżące zmiany oraz przygotowanie Programów Wdrożeniowych.

Wraz z aktualizacją planu planowane jest zwiększenie nacisku na kryteria oceny: skuteczność, wydajność, spójność, adekwatność i wartość dodana dla UE.

Dążenie do opracowania formuły współpracy z instytucjami regionalnymi przybrało formę przeprowadzonego pilotażowo w 2021 roku otwartego konkursu ofert dla regionalnych animatorów rozwoju gospodarczego. Celem konkursu było zaangażowanie organizacji pożytku publicznego w proces przedsiębiorczego odkrywania i pozyskanie informacji zwrotnej na temat potrzeb przedsiębiorców. Dodatkowym działaniem w tym zakresie jest zwiększanie aktywności samorządu szczebla lokalnego w regionalnym ekosystemie innowacji (uwzględnienie zadań z poziomu lokalnego w Programie Wdrożeniowym, rozszerzenie składu Mazowieckiej Rady Innowacyjności o przedstawicieli miast subregionalnych).

Zaangażowanie środków własnych województwa we wdrażanie RIS jest możliwe poprzez otwarte konkursy ofert na realizację zadań publicznych dotyczących animowania rozwoju gospodarczego, wsparcia rozwoju klastrów oraz wsparcia programów akceleracji start-upów. Co roku realizowane są też kolejne edycje konkursów „Startuj z Mazowsza” i „Inowator Mazowsza”, skierowanych do start-upów, innowacyjnych firm i naukowców.

Na przełomie 2021 i 2022 roku powstał raport z badania pokrewnej różnorodności branż na Mazowszu. Raport identyfikuje 128 branż (według kodów PKD) charakteryzujących się statystycznie wysoką liczbą powiązań z innymi

branżami w ramach mazowieckiej gospodarki. Dodatkowo przeanalizowano powiązania pomiędzy branżami a dziedzinami nauki i techniki. Wnioski z raportu zostaną włączone w proces określania przyszłych priorytetów dla inteligentnej specjalizacji, stanowiąc materiał pomocny do identyfikacji trendów i potencjalnych nisz rozwojowych, jako uzupełnienie informacji uzyskiwanych od interesariuszy.

Ewaluacja ex-ante projektu Regionalnej Strategii Innowacji dla Mazowsza do 2030 roku

miała na celu ocenę weryfikację trafności i spójności dokumentu strategicznego bezpośrednio przed jego przyjęciem. W badaniu uwzględniono ocenę m.in. zgodności z wykorzystaniem narzędzia RIS3 Assessment Wheel, opracowanego przez Platformę S3. Diagram wskazał niedostateczną koncentrację na aspekcie „policy mix” projektowanej strategii. W ramach w zakresie działań pilotażowych oraz finansowania strategii. Wynika to m.in. z przyjętego założenia, że szczegółowe informacje dotyczące realizacji RIS 2030, w tym budżet, wskaźniki produktu i wykaz konkretnych działań znajdują się w programie wdrożeniowym, opracowanym po przyjęciu strategii. W konsekwencji przedstawionej oceny dodano do RIS 2030 informację o potencjalnych źródłach finansowania, a także podrozdział 7.3 opisujący podstawowe założenia dla działań pilotażowych. Pierwszy program wdrożeniowy dla RIS 2030 zatwierdzono jesienią 2021 r.

Przeprowadzone w 2015 roku badanie bibliometryczne **Identyfikacja obszarów działalności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw w województwie mazowieckim oraz kierunków współpracy w ramach prac B+R na potrzeby wdrażania inteligentnych specjalizacji Mazowsza** wykazało dużą aktywność B+R+I przedsiębiorstw działających m.in. w sektorze technologii kosmicznych i fotoniki. Opracowany raport był inspiracją do przeprowadzenia dwóch pierwszych pogłębionych analiz sektorowych w ramach inteligentnej specjalizacji:

- Analizy obecnego funkcjonowania i perspektyw rozwoju sektora kosmicznego na Mazowszu,
- Oceny potencjału oraz perspektyw rozwoju (trendów rozwojowych) sektora technologii fotonicznych na Mazowszu.

W następstwie badania sektora kosmicznego zaczęto aktywnie poszukiwać przedstawicieli tego sektora zainteresowanych uczestnictwem w grupach roboczych ds. inteligentnej specjalizacji. W 2018 roku zorganizowano dla przedstawicieli firm sektora kosmicznego cykl trzech warsztatów na temat standardów stosowanych w przetargach Europejskiej Agencji Kosmicznej – w celu zwiększenia aktywności mazowieckich firm w tego typu przedsięwzięciach.

W rezultacie podjętych działań animacyjnych „Priorytetowe kierunki badań w ramach inteligentnej specjalizacji województwa mazowieckiego” uwzględniają m.in. tematy badań z obszaru technologii kosmicznych, zgrupowane w podobzdarze tematycznym „kosmos”. To z kolei pozwoliło na wsparcie projektów z tego podobzdarza w programie regionalnym.

W wyniku analizy sektora fotonicznego zidentyfikowano podmioty działające w tym obszarze na Mazowszu i zaproszono ich przedstawicieli do udziału w grupach roboczych ds. inteligentnej specjalizacji. Następnie wspólnie z Krajowym Punktem Kontaktowym Programów Badawczych UE zorganizowano warsztat dotyczący możliwości udziału firm fotonicznych w programie Horyzont 2020, a także warsztat z udziałem przedstawiciela Wspólnego Centrum Badawczego Komisji Europejskiej dotyczący tworzenia partnerstw w ramach Platform Tematycznych. Obecnie Mazowsze posiada przedstawiciela w partnerstwie dotyczącym fotoniki, utworzonym w ramach Platformy S3.

Po zakończeniu pilotażowego otwartego konkursu ofert dla regionalnych animatorów rozwoju gospodarczego w 2021 roku przeprowadzono badanie ewaluacyjne. W wyniku rekomendacji podjęto decyzję o koncentracji kolejnej edycji konkursu na zagadnieniach z obszaru Przemysłu 4.0. Także na początku 2022 roku zorganizowano spotkanie dla potencjalnych wnioskodawców, przybliżające zasady konkursu.

Działania planowane w zakresie kryterium

Wzmocnienie powiązania pomiędzy procesem przedsiębiorczego odkrywania a systemem wdrażania programu regionalnego może wymagać rozszerzenia wniosku

o dofinansowanie RPO WM o informacje gromadzone dotychczas za pośrednictwem Karty Projektu Innowacyjnego. Pozwoli to na agregację danych na potrzeby monitorowania RIS bezpośrednio w systemie informatycznym dedykowanym programowi regionalnemu.

Kontynuowana będzie współpraca w zakresie narzędzia Smart Radar, a także z Urzędem Statystycznym w Warszawie.

Plan ewaluacji RIS, zawierający harmonogram, tematykę i wstępne założenia badań planowanych do realizacji to nowy element systemu wdrażania RIS. W oparciu o plan realizowane będą badania i analizy dotyczące regionalnego ekosystemu innowacji, wspomagające proces przedsiębiorczego odkrywania.

Kryterium 4. Funkcjonowanie współpracy z zainteresowanymi stronami („proces przedsiębiorczego odkrywania”)

Uzasadnienie spełnienia kryterium

Proces przedsiębiorczego odkrywania na Mazowszu jest realizowany w sposób ciągły od 2013 r., równoległe do realizacji celów RIS.

KOLEKTYWNE PRZYWÓDZTWO

Zgodnie z zapisami w „Przewodniku Strategii Badań i Innowacji na rzecz inteligentnej specjalizacji” (RIS3), efektywne systemy innowacji to wspólne przedsięwzięcia oparte na partnerstwie publiczno-prywatnym, zgodne z modelem poczwórnej helisy (angażujące biznes, naukę, administrację i społeczeństwo).

Kolektywne przywództwo jest zapewniane w ramach grup roboczych ds. inteligentnej specjalizacji, Mazowieckiej Rady Innowacyjności i Forum Instytucji Otoczenia Biznesu. Proces przedsiębiorczego odkrywania jest wzmacniany dzięki współpracy z innymi gremiami, m.in. regionalnymi grupami interesariuszy tworzonymi na potrzeby projektów międzynarodowych. Organizowane są także spotkania i warsztaty robocze, adresowane do różnych grup interesariuszy. Jednym z największych tego typu przedsięwzięć był cykl warsztatów przeprowadzonych w subregionach województwa mazowieckiego we współpracy z EIT Food CLC North-East oraz Krajowym Punktem Kontaktowym Programów Badawczych UE. Dyskusja dotyczyła możliwości uczestnictwa przez podmioty z sektora rolno-spożywczego w projektach w ramach programu Horyzont 2020, a także wsparcia udzielanego przez konsorcjum EIT Food.

Współpraca z interesariuszami wykracza poza ramy formalnych konsultacji projektów dokumentów. Dzięki organizowanym warsztatom, interesariusze bezpośrednio uczestniczą w tworzeniu zapisów RIS (tak było w przypadku analizy SWOT, formułowania wizji, celów, działań i wskaźników dla RIS 2030) oraz dokumentów wdrożeniowych (zgłaszanie zadań do ujęcia w programie wdrożeniowym). Co do zasady dokumenty kierunkowe dla inteligentnej specjalizacji powstają przy bezpośrednim zaangażowaniu interesariuszy. Zarówno

struktura, jak i treść „Priorytetowych kierunków badań w ramach inteligentnej specjalizacji województwa mazowieckiego” została wypracowana kolektywnie w ramach spotkań grup, uzupełnianych współpracą online.

Współpraca z interesariuszami w ramach RIS nie jest zawężona jedynie do stałych gremiów. Obecnie rozpoczyna się realizacja ekspertyzy zleconej przez Województwo Mazowieckie, mającej na celu przygotowanie pierwszej wersji mapy potrzeb w zakresie kompetencji. W ramach realizacji usługi Wykonawca ma za zadanie przeprowadzić cykl warsztatów z udziałem przedstawicieli instytucji rynku pracy, instytucji doradztwa zawodowego, szkół zawodowych i ich organów założycielskich oraz przedsiębiorców.

Województwo Mazowieckie uczestniczy w inicjatywach na gruncie krajowym (RFIS, Grupa Konsultacyjna KIS, grupa ds. polityki klastrowej), a także organizuje i bierze udział w wydarzeniach i konferencjach poświęconych różnym zagadnieniom w ramach inteligentnej specjalizacji, jak np.:

- konferencja „Jak zaprojektować rozwój? Nowe wyzwania dla inteligentnej specjalizacji Mazowsza”,
- konferencja „Nowa perspektywa – nowe wyzwania dla inteligentnej specjalizacji województwa mazowieckiego”,
- cykl 3 seminariów poświęconych eksportowi do Wielkiej Brytanii – kolejno dla branży kosmetycznej, sektora rolno-spożywczego i branży opakowań,
- konferencja „Inżynieria Przyszłości 2019”.

W 2020 r. na posiedzeniu Mazowieckiej Rady Innowacyjności zaprezentowano opracowany przez Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie raport pn. „Kompetencje jakich nie było. Kompetencje przyszłości na mazowieckim rynku

pracy w perspektywie 2040 roku³⁶. W wyniku dyskusji zdecydowano o podjęciu działań, które w ujęciu systemowym będą miały odzwierciedlenie w podejściu do inteligentnej specjalizacji w obszarze kompetencji (opracowanie mapy potrzeb w zakresie kompetencji).

14 stycznia 2021 roku przeprowadzono warsztat z uczestnikami regionalnej grupy interesariuszy projektu SMARTY – Smart SMEs for Industry 4.0 (Interreg Europa), mający na celu identyfikację potrzeb w zakresie kształcenia i kompetencji dla rozwoju Przemysłu 4.0. Warsztat zapoczątkował prace nad dokumentem kierunkowym dla inteligentnej specjalizacji dotyczącym kształcenia zawodowego.

W maju i czerwcu 2022 roku przeprowadzono cykl 6 warsztatów zakończonych opracowaniem raportu eksperckiego „Mapowanie kompetencji poszukiwanych przez pracodawców mazowieckiego rynku pracy”. Raport pomoże ukierunkować wsparcie rozwoju kompetencji w ramach inteligentnej specjalizacji województwa mazowieckiego.

Grupy robocze i priorytetowe kierunki badań

Jesienią 2014 roku utworzono **grupy robocze ds. inteligentnej specjalizacji**, których zadaniem jest wspieranie IZ RIS poprzez zapewnienie udziału przedstawicieli przedsiębiorstw, jednostek naukowych, instytucji otoczenia biznesu i innych podmiotów (np. samorządu lokalnego) w procesie wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji RIS i inteligentnej specjalizacji. Do głównych zadań grup należy:

- identyfikacja nowych, potencjalnych obszarów inteligentnej specjalizacji lub nisz rozwojowych w ramach obszarów,
- formułowanie dokumentów kierunkowych, uszczegóławiających obszary inteligentnej specjalizacji i umożliwiających koncentrację tematyczną w ramach instrumentów wsparcia (np. priorytetowych kierunków badań),

- weryfikacja trafności wyboru obszarów inteligentnej specjalizacji i kierunków prac badawczych,
- udział w formułowaniu zasad i warunków wsparcia specyficznych dla obszarów inteligentnej specjalizacji,
- uszczegółowienie zakresu informacji gromadzonych przez system monitorowania RIS,
- wspomaganie prac Instytucji Zarządzającej RIS w zakresie oceny bieżącej realizacji Strategii,
- konsultowanie planu ewaluacji RIS.

Prace grup roboczych przebiegają zarówno w formie spotkań, jak i w sposób ciągły, poprzez narzędzia komunikacji elektronicznej. W związku z aktualizacją RIS, zadania grup są stopniowo rozszerzane, co wiąże się m.in. z planowanym zastosowaniem procesu przedsiębiorczego odkrywania do projektowania instrumentów dotyczących kształcenia zawodowego. W lipcu 2022 r. grupy zrzeszały 322 osoby reprezentujące 224 podmioty. Gremia te zachowują otwarty charakter, każdy zainteresowany podmiot może w dowolnym momencie dołączyć do grup.

W 2016 roku grupy robocze opracowały **Priorytetowe kierunki badań w ramach inteligentnej specjalizacji województwa mazowieckiego**³⁷. Celem tego dokumentu było doprecyzowanie czterech obszarów inteligentnej specjalizacji, umożliwiające skoncentrowanie wsparcia publicznego na projektach badawczo-rozwojowych, które obejmowały obszary badawcze najbardziej obiecujące pod względem gospodarczym. Formułowanie priorytetów badawczych odbywało się przy zaangażowaniu możliwie największej grupy podmiotów zainteresowanych realizacją badań i wdrożeniem ich wyników. W pracach uczestniczyli przedstawiciele przedsiębiorstw, jednostek naukowych oraz instytucji otoczenia biznesu. Każda propozycja wymagała uzasadnienia (m.in. wykazania, że na Mazowszu jest możliwe przeprowadzenie tego typu badań oraz komercyjnego wykorzystania wyników). W efekcie powstał wykaz kierunków i celów

³⁶<http://obserwatorium.mazowsze.pl/aktualnosci/mazowsze/kompetencje-przyszlosci-na-mazowieckim-ryнку-pracy-w-perspektywie-do-2040-roku-raport-z-najnowszego-badania-morp> (dostęp z dnia 28 maja 2021 r.)

³⁷<https://innowacyjni.mazovia.pl/dzialania/inteligentna-specjalizacja/priorytetowe-kierunki-badan.html> (dostęp z dnia 28 maja 2021 r.)

badawczych. Łącznie sformułowano 70 priorytetowych kierunków badań i 318 celów badawczych dla czterech obszarów specjalizacji województwa mazowieckiego. Pierwsza wersja dokumentu została opracowana w 2016 r., a w latach 2017 i 2018 przeprowadzono dwie aktualizacje.

Zgodność z priorytetowymi kierunkami badań była wymagana w konkursach dla Działania 1.2 „Działalność badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020. Poprzez opracowanie kryteriów wyboru projektów opartych o dokument kierunkowy dla inteligentnej specjalizacji, skoncentrowano tematykę dofinansowanych projektów na zagadnieniach zidentyfikowanych w procesie oddolnym. Określone przez interesariuszy priorytetowe kierunki badań zostały wykorzystane także do sformułowania kryteriów w innych konkursach dotyczących działalności B+R+I.

Uczestnicy grup roboczych byli bezpośrednio zaangażowani w tworzenie aktualnej RIS. Podczas warsztatów zorganizowanych na przełomie 2019 i 2020 roku interesariusze przeprowadzili analizę SWOT, zaproponowali wizję, cele i wskaźniki dla RIS. Jest to pierwszy regionalny dokument strategiczny przygotowany w tak otwartej formule.

Stan epidemii COVID-19 ograniczył funkcjonowanie grup roboczych w 2020 roku. Działania sprowadzały się do zdalnych konsultacji zmian wprowadzanych w inteligentnej specjalizacji. Interesariusze byli informowani o postępach prac nad RIS, w tym o możliwości udziału w konsultacjach dokumentu (przeprowadzonych w dniach 16 września – 21 października 2020 r.). Wiosną 2021 roku przeprowadzono także weryfikację i aktualizację danych kontaktowych do członków grup oraz potwierdzono chęć dalszego uczestnictwa w pracach. Jesienią 2021 r. podjęto działania mające na celu pozyskanie nowych członków do grup.

W maju i czerwcu 2022 roku powrócono do stacjonarnej formy pracy. Podczas 8 spotkań omówiono propozycje zmian w „Priorytetowych kierunkach badań” przed przygotowaniem czwartej wersji dokumentu.

Przegląd inteligentnej specjalizacji

W 2019 roku przeprowadzono przegląd inteligentnej specjalizacji. Jego głównym celem było ustalenie, czy i w jaki sposób należy zaktualizować obszary inteligentnej specjalizacji województwa mazowieckiego w związku z planowaną aktualizacją RIS na okres po 2020 roku (ostatni krok w cyklu Deminga: „Działaj”). Punktem wyjścia do przeglądu były rekomendacje zawarte w raportach z badań i analiz zlecanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie w okresie od 2015 r. do końca 2018 r.:

- Analiza projektów zgłoszonych do dofinansowania w ramach Działania 1.2 i 3.3, Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020,
- Analiza projektów zgłoszonych do dofinansowania w ramach Działania 1.2 i 3.3 Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 (etap II),
- Identyfikacja obszarów działalności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw w województwie mazowieckim oraz kierunków współpracy w ramach prac B+R na potrzeby wdrażania inteligentnych specjalizacji Mazowsza,
- Analiza obecnego funkcjonowania i perspektyw rozwoju sektora kosmicznego na Mazowszu,
- Ocena potencjału oraz perspektyw rozwoju (trendów rozwojowych) sektora technologii fotonicznych na Mazowszu,
- Analiza struktury, potencjału i trendów rozwojowych branży opakowaniowej na Mazowszu,
- Badanie potrzeb informacyjnych i możliwości pozyskania danych potrzebnych do monitorowania inteligentnych specjalizacji Mazowsza,
- Identyfikacja łańcuchów wartości w obszarach inteligentnych specjalizacji Mazowsza,
- Analiza potencjału innowacyjnego Mazowsza w ujęciu krajowym i międzynarodowym,
- Monitoring wskaźników dla celu głównego, celów strategicznych i celów operacyjnych Regionalnej Strategii Innowacji dla Mazowsza

do 2020 roku w kontekście inteligentnych specjalizacji,

- Analiza struktury, potencjału i trendów rozwojowych branży metalowej na Mazowszu.

Wyżej wymienione analizy dostępne są w sekcji „Publikacje” na stronie internetowej: www.innowacyjni.mazovia.pl.

W kolejnym etapie przeglądu zorganizowano spotkania z interesariuszami. 13 lutego 2019 roku odbyło się spotkanie z członkami grup roboczych ds. inteligentnej specjalizacji województwa mazowieckiego, natomiast od 25 lutego do 15 marca 2019 r. zrealizowano cykl sześciu spotkań roboczych w ośrodkach regionalnych i subregionalnych województwa mazowieckiego: Siedlcach, Radomiu, Ciechanowie, Płocku, Ostrołęce i Żyrardowie. Na wniosek uczestników, w terminie od 29 marca do 15 kwietnia 2019 r., zorganizowano także dodatkowe spotkania: w Radomiu, w Siedlcach i w Ostrowi Mazowieckiej. W spotkaniach uczestniczyli przedstawiciele firm, jednostek naukowych, samorządu gospodarczego i administracji publicznej. Spotkania miały na celu przedstawienie aktualnego stanu wdrażania inteligentnej specjalizacji oraz zainicjowanie dyskusji na temat jej aktualizacji, opartej na lokalnych potencjałach, potrzebach i oczekiwaniach interesariuszy. Przedstawiono także ideę funkcjonowania grup roboczych ds. inteligentnej specjalizacji i przeprowadzono z uczestnikami „grę strategiczną” mającą wskazać, w jakich obszarach tematycznych interesariusze dostrzegają największą potrzebę interwencji publicznej. Najważniejsze wnioski ze spotkań zostały uwzględnione w raporcie z przeglądu³⁸, a następnie w pracach nad aktualizacją RIS.

Finansowanie procesu przedsiębiorczego odkrywania

Ze względu na uwarunkowania prawne oraz dostępność środków na politykę rozwoju, zasadniczą część działań na rzecz innowacyjności i procesu przedsiębiorczego odkrywania jest współfinansowana ze środków UE.

Dotychczasowa realizacja procesu była możliwa dzięki środkom Pomocy Technicznej RPO WM 2014-2020. W okresie 2021-2027 niezbędne

będzie dalsze wsparcie procesu przez program regionalny. Z uwagi na potrzebę zachowania dużej elastyczności i proaktywnego reagowania na zmiany w otoczeniu rekomendowane jest zastosowanie dotychczasowego rozwiązania, tj. finansowania tych działań w ramach PT.

Nie tylko fundusze UE

Działania podejmowane przez Samorząd Województwa Mazowieckiego nie ograniczają się do wsparcia z programu regionalnego, ale są uzupełniane przez inicjatywy finansowane z innych instrumentów, a także ze środków własnych. W tej ostatniej grupie znajdują się np.:

- konkurs dla startupów „Startuj z Mazowsza”,
- doroczny konkurs „Innowator Mazowsza”, służący wyłanianiu i promocji innowacyjnych firm i młodych naukowców (doktorantów),
- otwarte konkursy ofert na realizację zadań publicznych, dzięki którym możliwe jest finansowanie przedsięwzięć aktywizujących regionalne klastry i animatorów rozwoju gospodarczego,
- otwarte konkursy ofert na realizację zadań publicznych polegających na wsparciu programów akceleryacyjnych dla MŚP.

Działania planowane w zakresie kryterium

W związku ze zmianami wprowadzonymi w RIS 2030 niezbędna stała się reorganizacja grup roboczych. Częściowej zmianie uległy nazwy i opisy obszarów specjalizacji, co może się wiązać z potrzebą ponownego zadeklarowania przez członków uczestnictwa w poszczególnych grupach. Planowane jest opracowanie nowych dokumentów kierunkowych dla inteligentnej specjalizacji (m.in. kolejnej aktualizacji

³⁸<https://innowacyjni.mazovia.pl/download/2097/> (dostęp z dnia 28 maja 2021 r.)

priorytetowych kierunków badań oraz wprowadzenie mapy potrzeb w zakresie kompetencji zawodowych dla regionalnego ekosystemu innowacji).

W okresie 2021-2027 planowana jest realizacja projektu zapewniającego utrzymanie ciągłości procesu. Celem projektu jest utrzymanie stanu spełnienia warunku podstawowego dla CP1, w tym w szczególności rozwoju i utrzymania ciągłości procesu przedsiębiorczego odkrywania służącego m.in. określeniu priorytetów wsparcia ze środków publicznych przedsięwzięć służących realizacji celów RIS. W szczególności projekt będzie obejmował działania na rzecz:

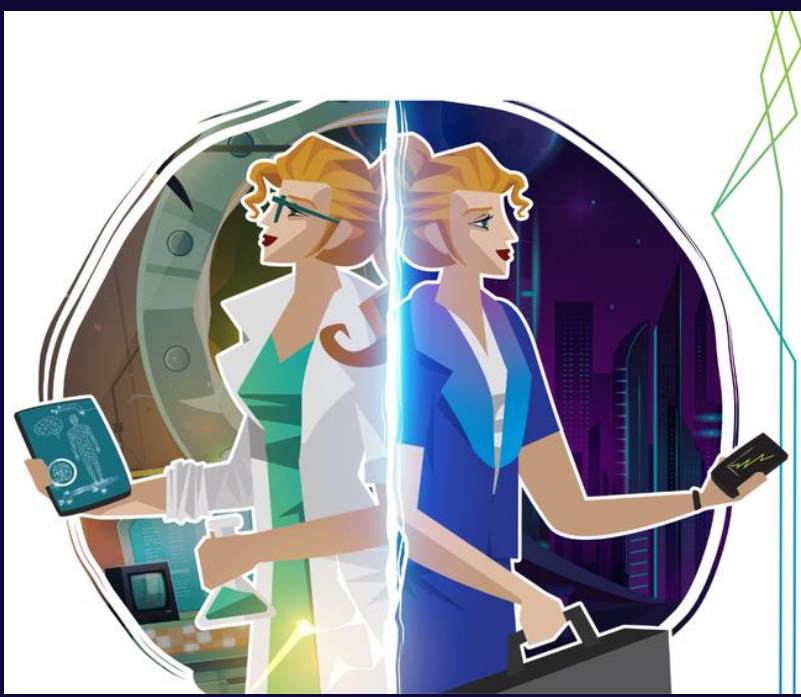
- identyfikacji priorytetów w ramach systemu wdrażania RIS,
- monitorowania postępów wdrażania RIS,
- oceny (ewaluacji, badań, analiz) i aktualizacji RIS,
- współpracy pomiędzy regionami oraz pomiędzy administracją samorządową i rządową na rzecz koordynacji inteligentnych specjalizacji,
- podnoszenia świadomości na temat procesu przedsiębiorczego odkrywania i inteligentnej specjalizacji,
- integracji regionalnego systemu wspierania innowacyjności,
- priorytetyzacji, rozumianej jako określenie szczegółowych działań rozwojowych i mechanizmów oceny przedsięwzięć w obszarach inteligentnej specjalizacji,
- dostosowania istniejących instrumentów i testowania nowych form wsparcia

w odpowiedzi na identyfikowane priorytety rozwojowe.

Równolegle do funkcjonowania grup, planowane jest stworzenie mechanizmu angażującego regionalnych animatorów rozwoju gospodarczego w koordynację procesu przedsiębiorczego odkrywania w subregionach. Pozwoli to na uwzględnienie bardziej lokalnej percepcji przy wdrażaniu inteligentnej specjalizacji i projektowaniu instrumentów wsparcia. Utrzymana zostanie ciągłość funkcjonowania Mazowieckiej Rady Innowacyjności i Forum Instytucji Otoczenia Biznesu. Badane są możliwości zwiększenia zaangażowania interesariuszy, w tym dużych przedsiębiorstw i administracji lokalnej.

Rozważana jest także koncepcja projektu, w ramach którego powstałby zestaw narzędzi warsztatowych (np. scenariuszy spotkań, gier strategicznych) do zastosowania w procesie przedsiębiorczego odkrywania. Umożliwiłoby to realizację procesu przedsiębiorczego odkrywania w bardziej rozproszonej formule.

Na 2023 rok planowane jest rozszerzenie katalogu otwartych konkursów ofert o dofinansowanie programu inkubacji skierowanego do studentów uczelni wyższych z regionu Mazowieckiego regionalnego. Konkurs będzie promował zaangażowanie lokalnych przedsiębiorców. Działanie umożliwi też wykorzystanie na rzecz rozwoju regionu Mazowieckiego regionalnego potencjału i doświadczenia organizacji pozarządowych zlokalizowanych m.in. w regionie Warszawskim stołecznym.

#MAZONOWSZE
INNOWATOR
MAZOWSZA

Innowacyjny Naukowiec

Innowacyjna Firma

ŁĄCZYMYS BIZNES I NAUKĘ

Więcej informacji: innowacyjni.mazovia.pl

Kryterium 5. Działania mające na celu poprawę krajowych lub regionalnych systemów badań i innowacji

Uzasadnienie spełnienia kryterium

W ramach regionalnego ekosystemu innowacji:

- wspierane są programy akceleracyjne dla MŚP i konkursy dla start-upów,
- utworzono regionalny system akredytacji instytucji otoczenia biznesu,
- realizowany jest projekt Modelowanie Systemu Ofert dla Innowacji, mający na celu rozwój oferty profesjonalnych, kompleksowych usług wsparcia dla przedsiębiorców,
- organizowane są otwarte konkursy ofert dotyczące wspierania i rozwoju klastrów i inicjatyw klastrowych oraz wzmocnienia ich pozycji konkurencyjnej na rynku.

Cechy mazowieckiego regionalnego ekosystemu innowacji:

- podstawa rozwoju - Regionalna Strategia Innowacji dla Mazowsza;
- angażuje różne grupy interesariuszy, w tym przedstawicieli biznesu, uczelni wyższych i jednostek naukowych;
- promuje rozwój współpracy na poziomie krajowym i międzynarodowym;
- łączy działania na rzecz promocji innowacyjności z rozwojem przedsiębiorczości i doskonaleniem otoczenia biznesowego;
- dąży to tworzenia prostych mechanizmów wsparcia innowacyjności w przemyśle.

Samorząd Województwa Mazowieckiego uczestniczy w inicjatywach koordynujących politykę innowacyjności na szczeblu regionalnym, krajowym i międzynarodowym, takich jak Platforma S3, Regionalne Forum Inteligentnych Specjalizacji, posiedzenia Grupy Konsultacyjnej ds. KIS, warsztaty dotyczące monitorowania KIS i RIS.

Forum Instytucji Otoczenia Biznesu

Forum Instytucji Otoczenia Biznesu jest inicjatywą Samorządu Województwa Mazowieckiego skupiającą przedstawicieli IOB działających na Mazowszu. Organizacje

współpracujące w ramach Forum IOB są ważnymi partnerami wspierającymi proces realizacji RIS. Cykliczne spotkania ich przedstawicieli służą zapewnieniu uczestnictwa w procesie realizacji celów strategicznych RIS oraz uzyskaniu merytorycznego wkładu w opracowywanie zasad wsparcia skierowanego do IOB. Forum IOB umożliwia konsultację rozwiązań dotyczących rozwoju innowacyjności i prowadzenie dialogu na rzecz wypracowania założeń przedsięwzięć dedykowanych systemowi innowacji.

System akredytacji mazowieckich IOB

System akredytacji mazowieckich Instytucji Otoczenia Biznesu ma na celu zapewnienie prawidłowego oraz odpowiedniego poziomu usług świadczonych przez Instytucje Otoczenia Biznesu (IOB) skierowanych do małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP). Akredytacja IOB służy zapewnieniu MŚP dostępu do wysokiej jakości usług świadczonych przez instytucje stosujące określone standardy działania oraz posiadające odpowiednie kompetencje i zasoby. Przygotowany system określa minimalne wymagania dotyczące realizacji usług dostosowanych do zindywidualizowanych potrzeb przedsiębiorcy. Jest to jeden z pierwszych tego typu systemów wdrożonych w Polsce.

Projekt MSODI

Modelowanie Systemu Ofert Dla Innowacji to projekt pozakonkursowy realizowany w ramach Działania 3.1 Poprawa rozwoju MŚP na Mazowszu, Poddziałanie 3.1.2 Rozwój MŚP RPO WM 2014-2020. Celem projektu jest wsparcie instytucji otoczenia biznesu poprzez udzielanie grantów przeznaczonych na stworzenie i wdrożenie nowych usług. Prowadzi to do wprowadzenia na rynek usług umożliwiających rozwój MŚP zgodnie z kierunkami rozwoju

regionu zidentyfikowanymi w ramach inteligentnej specjalizacji. Okres finansowania danego rozwiązania nie przekracza 3 lat, a wypracowane struktury dążą do samodzielności finansowej. Wsparcie nie dotyczy bieżącej działalności Instytucji Otoczenia Biznesu.

Projekt Cohes3ion i inteligentne mapowanie terytorialne

COHES3ION
Interreg Europe

Inteligentne mapowanie terytorialne (STM) zostało opracowane w ramach projektu Cohes3ion. Jego celem jest lepsze dostosowanie wdrażania RIS na różnych poziomach terytorialnych poprzez:

- identyfikację komplementarności i synergii pomiędzy różnymi poziomami pod względem specyficznych szans i priorytetów, pozwalające na dalszą specjalizację poszczególnych terytoriów (region, powiat, miasto, metropolia),
- koordynację podmiotów wspierających innowacje, promujących mobilizację

zainteresowanych stron i świadczących usługi wsparcia innowacji na danym terytorium.

Powstała w wyniku projektu „inteligentna mapa terytorialna” jest narzędziem wspomagającym wielopoziomowe zarządzanie w ramach inteligentnej specjalizacji, a także identyfikującym luki kompetencyjne pomiędzy różnymi szczeblami administracji. Kolejnym etapem projektu było opracowanie planu działań wspomagającego eliminację zidentyfikowanych luk.

Zwiększanie zaangażowania w międzynarodowych programach w zakresie badań naukowych i innowacji

Ważnym czynnikiem rozwoju regionalnego ekosystemu badań i innowacji jest sięganie do zewnętrznych zasobów wiedzy i doświadczenia. Zgodnie z projektem linii demarkacyjnej, bezpośrednia pomoc w aplikowaniu do międzynarodowych programów wsparcia badań, rozwoju i innowacji będzie realizowane na poziomie krajowym. Jak jednak podkreślono w uzasadnieniu spełnienia kryterium nr 7, Województwo Mazowieckie angażuje się w działania wspomagające procesy umiędzynarodowienia, takie jak:

- poszukiwanie możliwości udziału i udział w projektach międzynarodowych, w szczególności w programach Interreg i Horyzont Europa,
- przygotowanie listów poparcia dla inicjatyw wpisujących się w regionalną inteligentną specjalizację, aplikujących o wsparcie lub udział w projektach międzynarodowych (w tym także do platform tematycznych w ramach Platformy S3),
- wspólną z innymi instytucjami (w szczególności z Krajowym Punktem Kontaktowym Programów Badawczych UE funkcjonującym w strukturze Narodowego Centrum Badań i Rozwoju) organizację wydarzeń upowszechniających wśród interesariuszy wiedzę na temat programów i projektów międzynarodowych, dostępnych naborów i możliwości aplikowania,
- informowanie o inicjatywach dotyczących współpracy międzynarodowej poprzez dostępne kanały komunikacji (w szczególności poprzez serwis internetowy innowacyjni.mazovia.pl i sieć kontaktów rozwijaną w ramach grup roboczych oraz Mazowieckiej Rady Innowacyjności).

W Agencji Rozwoju Mazowsza S.A. (agencji regionalnej) zostało utworzone Mazowieckie Centrum Współpracy Międzynarodowej³⁹. Głównym celem utworzenia Centrum jest wspieranie instytucji z województwa mazowieckiego w udziale w międzynarodowej wymianie wiedzy. Do zadań Centrum należy między innymi:

- świadczenie usługi analizy dostępności programów i konkursów międzynarodowych;
- świadczenie usługi poszukiwania partnerów do współpracy międzynarodowej;

- negocjacje warunków współpracy międzynarodowej/projektu;
- świadczenie usługi przygotowania aplikacji projektu międzynarodowego.
- Wśród nowszych przedsięwzięć warto także wspomnieć udział w konsorcjum projektowym projektu Fit4Future zgłoszonego w pierwszym naborze do programu Interreg Europa Centralna. Tematem przewodnim projektu jest ograniczenie zjawiska „drenażu mózgów” na terenach wiejskich poprzez działania skierowane do młodzieży.

Działania planowane w zakresie kryterium

Utrzymanie stanu spełnienia kryterium wymaga dalszego wspierania rozwoju regionalnego ekosystemu innowacyjności w oparciu o przyjętą 16 marca 2021 r. aktualizację RIS na okres po 2020 roku. Działania planowane obejmują m.in.:

- wzmocnienie w ramach procesu przedsiębiorczego odkrywania działań związanych z kształceniem zawodowym i zapewnianiem kadr dla innowacyjnej gospodarki; w ramach spotkania regionalnej grupy interesariuszy projektu SMARTY rozpoczęto proces identyfikacji potrzeb w zakresie kompetencji dla Przemysłu 4.0,
- wykorzystanie metodyki angażującej interesariuszy (np. Design Thinking) w projektowaniu instrumentów dla przedsiębiorców,
- wsparcie realizacji zadań publicznych na rzecz kształtowania edukacji dzieci w zakresie przedsiębiorczości.

³⁹ <https://mcwm.armsa.pl/> (dostęp z dnia 22.02.2022 r)

Kryterium 6. Działania wspierające transformację przemysłową

Samooocena spełnienia kryterium

Polityka przemysłowa jest w Polsce domeną administracji szczebla centralnego. Działania podejmowane w tym zakresie przez samorząd mają charakter uzupełniający.

Strategia inteligentnej specjalizacji jest określana przez Przewodnik Strategii Badań i Innowacji na rzecz inteligentnej specjalizacji jako zintegrowany, lokalnie definiowany program transformacji gospodarczej. „Kolektywne przywództwo” i proces przedsiębiorczego odkrywania wymaga kompleksowego podejścia do rozwoju.

Inteligentna specjalizacja oznacza systemową zmianę podejścia do realizowanej przez region polityki rozwoju. Długotrwałe utrzymywanie i rozwój procesu przedsiębiorczego odkrywania, skutkujące koncentracją zasobów na najbardziej obiecujących niszach rozwojowych powinno prowadzić do przekształcenia regionalnej gospodarki w spójny ekosystem oparty na innowacyjności. Ponadto niezbędne jest uwzględnianie przez regionalną politykę najważniejszych wyzwań identyfikowanych na szczeblu UE, takich jak niskoemisyjność, efektywność surowcowa i energetyczna, cyfryzacja skutkująca transformacją w kierunku Przemysłu 4.0 czy też rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym.

RIS sprzyja podejmowaniu działań na rzecz transformacji gospodarczej. W strategii zostały stworzone podstawy do rozszerzenia podejścia opartego na inteligentnej specjalizacji i procesie

przedsiębiorczego odkrywania na zagadnienia niezwiązane bezpośrednio z innowacyjnością; podjęto prace nad przygotowaniem dokumentu kierunkowego dla inteligentnej specjalizacji, określającego priorytety w zakresie zapewniania kompetencji dla rozwoju mazowieckiego przemysłu; docelowo dokument będzie umożliwiał koncentrację tematyczną w ramach części konkursów EFS+; 14.01.21 przeprowadzono pierwszy warsztat, w ramach którego dyskutowano nad kompetencjami dla Przemysłu 4.0.

Do najważniejszych dotychczasowych inicjatyw należą:

- diagnostyczne badania sektorowe dotyczące branży metalowej, fotonicznej, opakowań, sektora kosmicznego i sektora rolno-spożywczego, realizowane w oparciu o potencjał identyfikowany w ramach procesu przedsiębiorczego odkrywania⁴⁰; jednym z analizowanych zagadnień były potrzeby w zakresie cyfryzacji i stopień wykorzystania technologii cyfrowych pod kątem transformacji w kierunku Przemysłu 4.0 na Mazowszu, a także rozwoju gospodarki o obiegu zamkniętym;
- udział w projekcie „SMARTY – Smart SMEs for Industry 4.0” (Interreg Europa), którego celem jest wymiana dobrych praktyk i wypracowanie planu działań na rzecz rozwoju cyfrowego małych i średnich przedsiębiorstw; jednym z działań podjętych w ramach spotkań Regionalnej Grupy Interesariuszy było rozpoczęcie prac nad identyfikacją priorytetów w zakresie rozwoju kompetencji dla Przemysłu 4.0;
- udział w projekcie Cohesjion (Interreg Europa), w ramach którego wypracowano narzędzie „inteligentnej mapy regionalnej”, wspomagającej wielopoziomowe zarządzanie w ramach RIS3;
- udział w projekcie POWER4BIO (Horyzont 2020), mającym na celu przyspieszenie zapewnienia regionom niezbędnych narzędzi,

⁴⁰materiały do pobrania na stronie:

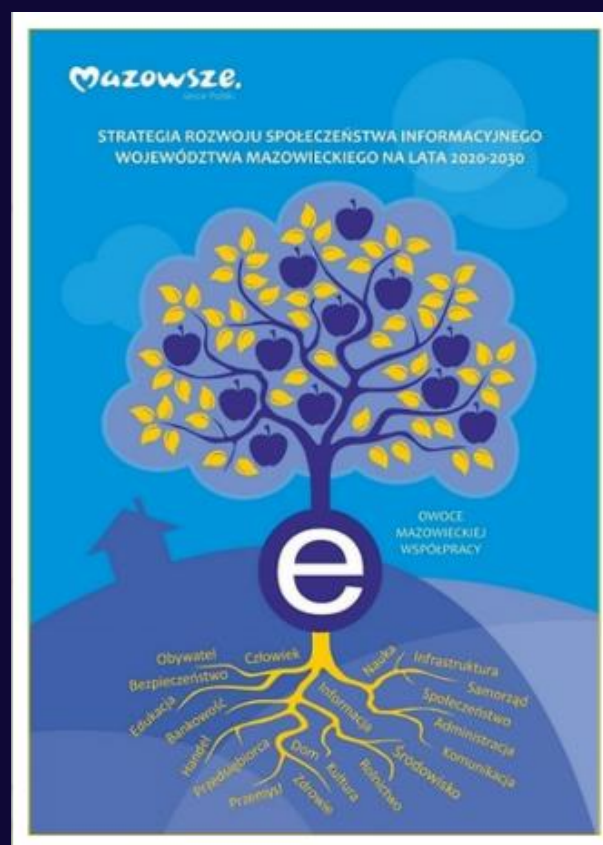
<https://innowacyjni.mazovia.pl/publikacje/> (dostęp z dnia 28 maja 2021 r.)

instrumentów i wytycznych w celu opracowania i wdrożenia solidnych zrównoważonych strategii w zakresie biogospodarki;

- udział w badaniu OECD „Ekosystemy przedsiębiorczości lokalnej i branże wschodzące. Studium przypadku województwa mazowieckiego”, obejmującego m.in. analizę wykorzystania technologii cyfrowych na Mazowszu;
- ewaluacja średniookresowa realizacji Regionalnej Strategii Innowacji dla Mazowsza do 2020 roku uwzględniająca zagadnienie rozwoju Przemysłu 4.0 na Mazowszu;
- silniejsze zaakcentowanie kwestii gospodarki o obiegu zamkniętym, cyfryzacji i transformacji w kierunku Przemysłu 4.0 w Regionalnej Strategii Innowacji dla Mazowsza do 2030 roku, zarówno w celach strategii, jak i w opisie obszarów inteligentnej specjalizacji;
- organizacja w 2021 i 2022 roku otwartego konkursu ofert skierowanego do klastrów (konkursy dla klastrów ogłaszane są od 2016 r.), sprofilowanego na działania związane z niskoemisywnością, rozwojem Przemysłu 4.0 i gospodarki o obiegu zamkniętym;
- organizacja w 2021 i 2022 roku otwartego konkursu ofert skierowanego do regionalnych animatorów rozwoju gospodarczego, którego celem jest częściowe przeniesienie procesu przedsiębiorczego odkrywania na poziom lokalny;
- wsparcie projektów na rzecz innowacyjności, przedsiębiorczości, ochrony środowiska i cyfryzacji w ramach dedykowanych instrumentów, w tym m.in.:
 - Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 (EFRR),
 - Mazowieckiego Instrumentu Wsparcia Ochrony Powietrza MAZOWSZE 2019 (budżet województwa mazowieckiego),
 - otwartych konkursów ofert dla organizacji pozarządowych na realizację zadań publicznych związanych z informowaniem społeczeństwa o wprowadzeniu uchwały antysmogowej, problemie zanieczyszczeń powietrza oraz sposobach ich zwalczania (budżet województwa mazowieckiego),

- wzmocnienie współpracy z regionalnymi klastrami poprzez większą integrację RIS z polityką klastrową na poziomie województwa i kraju;
- udział w Mazowieckiej Regionalnej Radzie Przemysłu Przyszłości, której celem jest popularyzowanie cyfryzacji, opiniowanie aktów prawnych i wspieranie partnerstwa publiczno-prywatnego w prowadzeniu badań;
- uczestnictwo w działaniu pilotażowym Europejskiego Komitetu Regionów „Partnerstwa dla Regionalnych Innowacji” („Partnerships for Regional Innovation – PRI”), którego celem jest wypracowanie metodyki dla poprawy koordynacji i ukierunkowania regionalnych, krajowych i unijnych polityk badań i innowacji na rzecz wdrażania cyfrowej i „zielonej” transformacji w Europie.

Strategia Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego

W 2020 roku została przyjęta Strategia Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2020-2030. Jednym z celów strategii jest „ICT dla nauki i biznesu”, skoncentrowany na tworzeniu warunków dla rozwoju Przemysłu 4.0. W ramach strategii planowane są m.in. następujące działania:

- realizacja wspólnie z 203 partnerami projektu „Regionalne partnerstwo samorządów Mazowska dla aktywizacji społeczeństwa informacyjnego w zakresie e-administracji i geoinformacji” (Projekt ASI);
- przygotowanie i wdrażanie dokumentów strategicznych „Strategii Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2020-2030” oraz „Programu Transformacji Cyfrowej Województwa Mazowieckiego”;
- opracowanie koncepcji Smart Villages na terenie województwa mazowieckiego, obejmujących wypracowanie rozwiązań dla optymalnego funkcjonowania obszarów wiejskich, uwzględniających ich uwarunkowania i cechy, w tym rozwiązania w zakresie cyfryzacji.

Ograniczanie emisji i ochrona środowiska

- Samorząd Województwa Mazowieckiego realizuje także kompleksowe działania na rzecz poprawy jakości powietrza i ograniczania negatywnego wpływu działalności człowieka na środowisko. W tym zakresie można wymienić między innymi:
- przyjęcie przez Sejmik Województwa Mazowieckiego Planu gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego 2024⁴¹, w którym ustalono cele zapobiegania powstawaniu odpadów i priorytetowe obszary działań, a także określono aktualny stan środków zapobiegawczych i oceniono ich użyteczność;
- przyjęcie przez Sejmik Województwa Mazowieckiego programu ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim, w których zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu oraz programu ochrony powietrza dla strefy mazowieckiej, w której został przekroczony poziom docelowy ozonu w powietrzu; w programach określono działania naprawcze skierowane do realizacji przez samorządy lokalne, takie jak wymiana starych

nieekologicznych pieców, termomodernizacja, inwentaryzacja źródeł ciepła, nasadzenia zieleni, edukacja ekologiczna, kontrola przestrzegania przepisów uchwały antysmogowej i zakazu spalania odpadów, czyszczenie ulic na mokro, ograniczenie emisji z transportu, czy modernizacja komunikacji miejskiej; na potrzeby programów wykonywane były analizy źródeł i wielkości emisji powstających na terenie województwa mazowieckiego;

- przyjęcie przez Sejmik Województwa Mazowieckiego tzw. uchwały antysmogowej⁴², wprowadzającej na obszarze województwa mazowieckiego ograniczenia i zakazy w zakresie eksploatacji instalacji o mocy cieplnej do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych;
- utworzenie platformy internetowej umożliwiającej monitorowanie realizacji programów ochrony powietrza oraz ocenę efektywności podejmowanych działań; narzędzie umożliwia bieżący monitoring sytuacji atmosferycznej w województwie, a także korelację działań podejmowanych na różnych poziomach (gminnym, powiatowym, wojewódzkim);
- realizację działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie ochrony środowiska, w tym m.in.:
 - przeprowadzenie w 2018 roku badania ankietowego na temat wiedzy społeczeństwa o zanieczyszczeniu powietrza,
 - uczestnictwo w regionalnych wydarzeniach, piknikach, konferencjach, szkoleniach i warsztatach dedykowanych lub wspierających ochronę powietrza,
 - organizację w latach 2018-2020 trzech edycji Kongresu Czystego Powietrza dla samorządowców, naukowców, przedstawicieli biznesu i organizacji pozarządowych,
 - organizację warsztatów szkoleniowych dla gmin i straży miejskich/gminnych dotyczących kontrolowania przestrzegania przepisów uchwały antysmogowej

⁴¹ https://mazovia.pl/resource/5339/zalacznik_-_plan_gospodarki_odpadami.pdf (dostęp z dnia 17 listopada 2021 r.)

⁴² <https://archiwum.mazovia.pl/downloadStat/gfx/mazovia/pl/mazoviauchwalysejmiku/59/2017/3417/1/uchwala.pdf> (dostęp z dnia 17 listopada 2021 r.)

obowiązującej na terenie województwa mazowieckiego,

- organizację szkoleń dla gmin z zakresu obowiązujących programów ochrony powietrza i uchwały antysmogowej,
- organizację konkursów dla dzieci, młodzieży i dorosłych podczas wydarzeń promujących ochronę powietrza oraz klimatu,
- współpracę z ARP S.A. przy organizacji konkursu „Giełda Pomysłów – ARP Innovation Pitch” promującego innowacyjne rozwiązania w obszarze ochrony powietrza,
- organizację wspólnie z Uniwersytetem Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie studiów podyplomowych pn. „Zarządzanie jakością powietrza w jednostkach samorządu terytorialnego”,
- organizację i przeprowadzenie wraz z Fundacją Instytut Innowacji i Odpowiedzianego Rozwoju INNOWO trzech cykli szkoleń (online) w formie warsztatów z zakresu gospodarki o obiegu zamkniętym dla przedsiębiorców z sektora małych i średnich przedsiębiorstw,
- organizację corocznego konkursu dla przedszkoli, szkół podstawowych i szkół

średnich z terenu województwa mazowieckiego, polegającego na zbiórce surowców wtórnych, utrwalającego postawy proekologiczne wśród dzieci i młodzieży,

- organizację webinarium pt. „Europejski Zielony Ład – nowa strategia wzrostu gospodarczego Unii Europejskiej”, przybliżającego zagadnienia związane m.in. z gospodarką odpadami, tworzywami sztucznymi i neutralnością klimatyczną.

Działania planowane w zakresie kryterium

Projekt SMARTY, w którym uczestniczy Województwo Mazowieckie, dotyczy wymiany dobrych praktyk i wypracowania, a następnie wdrożenia planu działań na rzecz rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw w kierunku Przemysłu 4.0.

Instytucja Zarządzająca RIS przygotowuje także założenia i bada możliwość realizacji kompleksowego projektu uwzględniającego foresight, którego celem będzie dostarczenie wiedzy i narzędzi dla przyspieszenia rozwoju Przemysłu 4.0 na Mazowszu.

Kryterium 7. Środki służące zacieśnieniu współpracy z partnerami spoza danego państwa członkowskiego w obszarach priorytetowych wspieranych w ramach strategii inteligentnej specjalizacji

Uzasadnienie spełnienia kryterium

Działania na rzecz rozwoju regionalnego ekosystemu innowacji udokumentowane w programach wdrożeniowych RIS obejmują także inicjatywy w zakresie współpracy międzynarodowej. Wsparcie umiędzynarodowienia jest także jednym z celów programu regionalnego. Do najważniejszych realizowanych dotychczas działań należą:

- współpraca z uczestnikami Platformy Tematycznej na rzecz Modernizacji Przemysłu w obszarach tematycznych dotyczących fotoniki, chemii, MŚP dla Przemysłu 4.0,
- wsparcie umiędzynarodowienia w formie konkursów w ramach Działania 3.2 RPO WM,
- realizacja projektów rozwijających współpracę międzynarodową, a w szczególności:
 - SMARTY (Interreg Europa), którego celem jest wymiana dobrych praktyk i wypracowanie planu działań na rzecz rozwoju cyfrowego małych i średnich przedsiębiorstw;

- COHES3ION (Interreg Europa), w ramach którego wypracowano narzędzie „inteligentnej mapy regionalnej”, wspomagającej wielopoziomowe zarządzanie w ramach RIS;
- AgriRenaissance (Interreg Europa), poświęcony doskonaleniu instrumentów polityki i wypracowaniu planu działań na rzecz rozwoju sektora rolno-spożywczego;
- S3Chem (Interreg Europa) poświęcony doskonaleniu instrumentów polityki

i wypracowaniu planu działań na rzecz rozwoju sektora chemicznego,

- „Mazowsze akceleratorem globalnych przedsiębiorstw”, mający na celu opracowanie programu wspierania internacjonalizacji mazowieckiej gospodarki, pozwalającego na zniwelowanie pułapek rozwojowych wskazanych oraz dynamiczny i harmonijny rozwój całego Mazowsza,
- współpraca z Urzędem Statystycznym w Warszawie, w wyniku której powstało opracowanie pt. „Internacjonalizacja mazowieckich przedsiębiorstw niefinansowych na przykładzie podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego”,
- organizacja cyklu trzech seminariów poświęconych eksportowi do Wielkiej Brytanii – kolejno dla branży kosmetycznej, sektora rolno-spożywczego i branży opakowań; eksperci zapoznali uczestników (przedsiębiorców) z uwarunkowaniami eksportu do Wielkiej Brytanii (m.in. w zakresie przepisów prawa oraz wymaganych certyfikatów), także w kontekście Brexitu,
- zapewnienie funkcjonowania Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów (COIE), działającego w strukturze Agencji Rozwoju Mazowsza S.A.; COIE wspiera inwestorów i eksporterów, jak również zajmuje się promocją gospodarczą województwa; jest miejscem pierwszego kontaktu dla przedsiębiorców zagranicznych, zainteresowanych inwestowaniem w województwie oraz dla przedsiębiorców mazowieckich zainteresowanych działalnością eksportową.

Instytucja Zarządzająca RIS przygotowuje także listy poparcia dla podmiotów ubiegających się o dofinansowanie projektów zgodnych z inteligentną specjalizacją w ramach programów zarządzanych na poziomie wspólnotowym (Horyzont 2020, Horyzont Europa i programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej). W ostatnich latach wsparto w ten sposób m.in. projekty: STYLE, ENSEMBLE3, SMARTY,

KNOTT, RENATUR, Start Easy, ERA_FABRIC, ZODIAC. oraz ICTER.

Na początku 2021 roku został zorganizowany otwarty konkurs ofert skierowany do klastrów. Wsparcie koncentruje się na zagadnieniach związanych z niskoemisyjnością, rozwojem Przemysłu 4.0 i gospodarki o obiegu zamkniętym. Jednym z celów interwencji w ramach konkursu jest umiędzynarodowienie mazowieckich klastrów.

Samorząd Województwa Mazowieckiego realizuje działania z zakresu promocji gospodarczej. W 2018 r. miało miejsce 65 inicjatyw, w tym: 9 wizyt i spotkań zagranicznych o charakterze gospodarczym, 3 misje przyjazdowe, 27 konferencji i seminariów własnych oraz 2 konferencje projektowe. Przedstawiciele Samorządu Województwa Mazowieckiego wzięli udział w targach (8-krotnie) i innych wydarzeniach (spotkania, posiedzenia, warsztaty, itp.). W 2019 r. miało miejsce 106 inicjatyw z zakresu promocji gospodarczej, w tym: 13 spotkań z delegacjami zagranicznymi, 13 konferencji, 9 imprez targowych, 7 wizyt studyjnych, 9 konkursów, programów i kampanii promocyjnych, 12 warsztatów i seminariów o charakterze gospodarczym oraz 43 inne inicjatywy (w tym

dedykowane aplikacje, strony, katalogi, publikacje, spotkania projektowe itp.). W latach 2020 i 2021 działania z zakresu promocji gospodarczej były ograniczone ze względu na stan epidemii COVID-19.

Działania planowane w zakresie kryterium

Priorytetem w zakresie współpracy międzynarodowej jest obecnie dokończenie rozpoczętych projektów, a także pomyślne wdrożenie wypracowanych w nich rekomendacji i planów działań.

Dalsze spełnianie kryterium będzie uzależnione od dostępności krajowych i wspólnotowych środków na umiędzynarodowienie. Kontynuacja wsparcia internacjonalizacji w ramach programu regionalnego wymaga uwzględnienia odpowiednich mechanizmów, także na poziomie administracji centralnej i UE. Obecnie badane są możliwości dołączenia Województwa Mazowieckiego do konsorcjów projektowych w nowych programach Europejskiej Współpracy Terytorialnej. Rozważana jest także m.in. możliwość wprowadzenia schematu wsparcia umiędzynarodowienia wypracowanego w oparciu o metodologię Design Thinking.

Podsumowanie

Dbłość o dobre zarządzanie strategią inteligentnej specjalizacji wymaga zapewnienia odpowiednich działań związanych z procesem przedsiębiorczego odkrywania. Środki UE są głównym źródłem finansowania polityki rozwoju na poziomie województw. Ograniczona możliwość wykorzystania Pomocy Technicznej stwarza konieczność poszukiwania alternatywnych źródeł wsparcia, przede wszystkim w formie projektów. Uzależnienie zakresu realizowanych działań od skutecznego aplikowania o środki jest istotnym czynnikiem ryzyka w zarządzaniu RIS.

Fundusze europejskie to wielka szansa, ale też odpowiedzialność i wyzwanie stojące przed Instytucjami Zarządzającymi, aby mądrze tę szansę wykorzystać. Proces przedsiębiorczego odkrywania w ramach inteligentnej specjalizacji jest narzędziem umożliwiającym efektywne projektowanie i wdrażanie strategii, jednak aby był skuteczny, wymaga utrzymania ciągłości i konsekwentnego podejścia w przekładaniu wniosków i ustaleń na konkretne działania.

Przed wszystkim jednak niezbędne jest radzenie sobie z ciągłym ryzykiem utraty zaangażowania interesariuszy czy też brakiem możliwości organizacji spotkań i warsztatów. Szczególnie epidemia COVID-19 pokazała, że samo zaangażowanie wszystkich stron może nie wystarczyć do realizacji założonych celów strategicznych.

Konieczność ciągłego monitorowania i zapewniania spełnienia kryteriów dla warunku podstawowego w CP₁ jest kolejnym wyzwaniem stojącym przed Instytucjami Zarządzającymi. Zarząd Województwa Mazowieckiego ocenia, że kryteria zostały spełnione. W najbliższych latach zostaną dołożone wszelkie starania, aby ten stan utrzymać.

